

Samspel mellan generationer

**en kvalitativ studie om social inkludering av äldre
och generationsöverskridande verksamhet på
folkbibliotek**

Av: Louise Tiger

Handledare: Sonja Fagerholm Gullberg

Södertörns högskola | Institutionen för historia och samtidsstudier

Kandidatuppsats 15 hp

Biblioteks- och Informationsvetenskap | höstterminen 2025

Södertörns högskola
Alfred Nobels allé 7
141 89 Huddinge

Biblioteks- och informationsvetenskap
Institutionen för historia och samtidsstudier
© Louise Tiger, 2025

Författare/Author

Louise Tiger

Svensk titel

Samspel mellan generationer: en kvalitativ studie om social inkludering av äldre och generationsöverskridande verksamhet på folkbibliotek.

English Title

Interplay Between Generations: a qualitative study about social inclusion of older adults and intergenerational programs at public libraries.

Handledare/Supervisor

Sonja Fagerholm Gullberg

Abstract

The incentive for this paper lies in the demographic development towards a larger population of older adults worldwide. Furthermore, there is a growing concern of involuntary loneliness becoming a big public health problem in Sweden, and it is particularly found among the elderly and young adults. How do public librarians currently view this phenomenon and in what ways do it affect their operations towards older adults?

An additional question this study aims to discover is what kind of intergenerational programs exist at libraries and which limitations and possibilities can be identified in the public library work in regard to this topic? This approach and area of research is rarely found within the field of library and information science, why this study attempts to help fill that gap. Through a qualitative methodology using interviews and a text analysis based on a socio-spatial framework, the answers to these questions are explored. Some conclusions were drawn. Social inclusion is best achieved through a combination of many different means, one of which is intergenerational programs. When organizing intergenerational programs in libraries, considerations should be given during the planning phase, but serendipitous side effects should not be underestimated. A combined approach that enables several outcomes therefore seems advantageous. Making use of both low- and high-intensity arenas for this purpose is also beneficial. Factors such as collaboration, a common interest and legitimacy appear to increase the success for intergenerational interactions, whereas a lack of a social "glue", weak spatial conditions, and stereotypical beliefs may hinder them.

Sammanfattning

Den här studien bottnar i den demografiska utvecklingen av allt fler äldre människor världen över. Vidare sprider ofrivillig ensamhet ut sig bland många, särskilt unga vuxna samt äldre. Hur ställer sig folkbibliotek i Sverige just nu till denna problemställning och hur fortskrider deras arbete gentemot äldre vuxna?

Samt hur kan generationsöverskridande verksamhet, som i någon större utsträckning inte har studerats inom biblioteks- och informationsvetenskapen, fylla en lucka i forskningen? Vad består denna verksamhet av på bibliotek och vilka hinder och möjligheter kan identifieras? Dessa frågor ämnade denna studie att ta reda på genom kvalitativa samtalsintervjuer med folkbibliotekarier samt en analys av resultatet utifrån ett socio-spatialt teoretiska ramverk. Detta mynnade ut i ett par slutsatser. Social inkludering uppnås bäst av många olika medel i kombination, varav generationsöverskridande verksamhet är en av dem. För att anordna generationsöverskridande program på bibliotek bör hänsyn tas i planeringsfasen, men slumpartade bieffekter ska inte underskattas. En kombinerad förståelse är fördelaktig. Att utnyttja både låg- som högintensiva arenor för detta syfte förespråkas därför. Faktorer så som kolla- boration, ett starkt gemensamt intresse samt legitimitet verkar öka möjligheterna för intergenerationella interaktioner medan en brist på socialt bindemedel, svaga rumsliga förutsättningar samt stereotypiska idéer kring ålder ses som hinder.

Ämnesord

Generationsöverskridande studier, folkbibliotek, äldre vuxna, social inkludering, socio-spatial teori

Key words

Intergenerational studies, public libraries, older adults, social inclusion, socio-spatial theory

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
1. Inledning	1
1.2 Problemdiskussion	2
1.3 Syfte	3
1.4 Begreppsdefinitioner	3
1.5 Avgränsningar och särskilda hänsyn	3
1.6 Genomförande och upplägg	4
2. Tidigare forskning.....	5
2.1 Bibliotek som mötesplats för äldre.....	5
2.2 Intergenerationella studier	6
2.3 Sammanfattning.....	7
3. Teori	9
3.1 Det socio-spatiala perspektivet	9
3.1.1 Hög- och lågintensiva mötesplatser.....	9
3.1.2 Intergenerationella kontaktzoner.....	10
3.2 Teoriernas relation till syftet.....	12
4. Metod.....	14
4.1 Insamlingsmetod.....	14
4.2 Urval och presentation av data.....	15
4.3 Analysmetod	15
5. Resultat	17
5.1. Ensamhet och social inkludering.....	17
5.2 Bildning och digitalt utanförskap	17
5.3 Mötesplatsen: möjligheter och begränsningar.....	18
5.4 Synen på generationsöverskridande verksamhet.....	19
5.4.1 Arbetsroller och tid	19
5.4.2 Programaktiviteter	19
5.4.3 Vilja och motivation	21
5.5 Sammanfattning.....	21
6. Analys.....	22
6.1 Fysiska och sociokulturella dimensioner	22
6.1.1 Olika villkor och <i>delat meningsskapande</i>	22

6.1.2 Högentensiv arena och <i>serendipitet</i>	23
6.2 Psykologiska dimensioner	24
6.2.1 Otherness	25
6.2.2 Platsidentitet.....	25
6.3 Politiska och etiska dimensioner.....	26
6.3.1 Arbetsroller	26
6.3.2 Kollaboration.....	27
6.3.3 <i>Legitimitet</i>	27
6.4 Sammanfattning.....	28
7. Diskussion och slutsatser	29
7.1 Diskussion	29
7.2 Slutsatser.....	31
7.2.1 Behovet av social inkludering	31
7.2.2 Generationsöverskridande verksamhet.....	32
7.2.3 Ökad förståelse genom det socio-spatiala perspektivet.....	33
7.3 Metodkritik	34
7.4 Betydelse för B&I och vidare forskning.....	35
Käll- och litteraturförteckning.....	36
Tryckt material	36
Vetenskapliga Artiklar	36
Otryckt material	41
I uppsatsförfattarens ägo:.....	41
Bilagor	42
1. Sökmatrix	42
2. Intervjuguide.....	43
3. Sammanfattningsmatrix.....	44

1. Inledning

Andelen äldre personer, 60 år och uppåt, har ökat globalt i takt med att vi lever allt längre visar Statistiska centralbyrån (2022). Detta fenomen har omtalats ett bra tag nu och Pensionärernas riksförbund, eller PRO (2025a), tror att det blir en viktig valfråga i riksdagsvalet senare i år. PRO (2025b) har även ifrågasatt SVT:s rapportering om att en växande äldre befolkning skulle leda till en ”försörjningskris”. Detta ses som ett exempel på den nedlåtande föreställningen om att äldre människor är en belastning för samhället. I kombination med att Sverige enligt Klinenberg (2019, s. 139) beräknats vara landet med flest ensamhushåll i världen blir denna utveckling något som berör många samhällsinstitutioner. Många äldre människor men också allt fler unga vuxna i 20-årsåldern lider av ofrivillig ensamhet skriver Folkhälsomyndigheten (2025) som förra året kom ut med en strategi för att tackla ofrivillig ensamhet under perioden 2025–2029. I rapporten föreslås det att ta bort hinder för social aktivitet samt att göra sociala arenor tillgängliga för alla. Socialdepartementet (2025) i sin tur har föreslagit mer forskning kring social inkludering, samt satsningar på mötesplatser.

Biblioteket och dess möjlighet att skapa gemenskap har fått stort vetenskapligt utrymme i Norden genom åren (Audunson 2019). Bibliotek är en av få institutioner i samhället som kan fungera som en kravlös mötesplats för olika generationers idéer och perspektiv. Att biblioteket enligt svensk lag (2013:801) ska vara en likvärdig plats *för alla* har lett till en diskurs kring vad detta skulle betyda i praktiken (Engström 2021). Inte sällan är biblioteksrummen uppdelat i barn-, ungdoms- och vuxenavdelningar. På grund av att barn och unga enligt bibliotekslagen § 8 (2013:801) är en prioriterad målgrupp kan man fråga sig ifall dessa grupperingar per automatik begränsar de äldre generationernas utrymme.

Sådana premisser brukar leda till ökad segregation och risken med segregerade områden ser Klinenberg (2019, s. 8f) som att de endast fördjupar de sociala banden inom en viss grupp och därmed befäster en polarisering mellan grupper. När ett samhälle delar upp sin befolkning i grupper, så som han menar att vi gör idag, blir det mycket lättare för grupperna att endast bry sig om den egna. Konsekvensen blir inte sällan att äldre vuxna över lag försummas. Knapp (1977, s. 558) bekräftade tidigt att det finns en tydlig positiv korrelation mellan nivån av ett aktivt liv och grad av tillfredsställelse hos äldre. Att komma ut och socialisera samt sysselsätta sig är därmed centralt.

Seniorcenter är inte alltid kostnadsfria vilket kan vara en betydande faktor för många i den äldre målgruppen. Det är därför viktigt att det finns gratis program som socialt inkluderar alla samt främjar interaktion mellan olika åldrar. I Kanada har ett bibliotek i kollaboration med en annan organisation implementerat ett sådant program för att förbättra välmående hos äldre samt öka litteraciteten hos barn. Initiativet kallas för ”Together we grow” och syftar till att föra

samman människor av olika åldrar i en kreativ aktivitet. Enligt förbundet IFLA, International Federation of Library Associations and Institutions (2025), så har det kanadensiska programmet relevans för två av de socialt hållbara målen från Agenda 2030; ”god hälsa och välbefinnande” samt ”god utbildning”. Biblioteken sitter alltså på stor potential att föra samman olika människor. Kan det finnas en skärningspunkt här att dra nytta av för att både handskas med segregering och social isolering?

1.2 Problemdiskussion

Ändrade livsstilar och nedstängning av offentliga mötesplatser konstaterar Campbell (2023) har lett till minskade möjligheter till kontakt mellan generationer internationellt. Så frågan om vad ett bibliotek ska bidra med i sin samhällsroll är alltjämt aktuell och positionen som en mötesplats är vida utforskat (Aabø et al. 2010; Audunson 2020). Förra året avslutades ett europeiskt forskningsprojekt med Rivano Eckerdal & Engström (2025) som kretsade kring biblioteket som social infrastruktur och ett nav för gemenskap i samverkan med lokalområdet. Ord som ensamhet och segregation användes i beskrivningen till projektet och det resulterade i artiklar som belyste bibliotekspolicy och det omsorgsarbete som bibliotekarier inte sällan visar på (Rivano Eckerdal et al 2024).

Den sociala infrastrukturen i fråga syftar till fysiska strukturer som möjliggör social interaktion, vilket i närbild har studerats av Klinenberg (2019) där social isolering hos äldre vuxna bland annat diskuteras. Denna grupp kan bli särskilt utsatt ifall individerna lider brist på sociala nätverk samt problem med att inte ha tillgång eller känna sig välkommen till trygga, offentliga platser. Äldre är inte heller lika vana som unga vid teknologiska fenomen såsom sociala medier och kan därmed sakna självförtroende samt föredra analoga metoder av socialisering (Genoe et al 2018; Costa et al 2018).

Inom B&I-disciplinen, biblioteks- och informationsvetenskap, har just det digitala deltagandet fokuserats en hel del vad gäller den äldre målgruppen (Uda et al 2018; Aleti et al 2025). Men Baluk et al. (2021a) belyser även svårigheter med riktad programverksamhet mot äldre vuxna på folkbibliotek och pekar på flera fruktbara metoder att överbrygga sociala hinder och motverka åldersdiskriminering, varav en är generationsöverskridande. Genom att introducera generationsöverskridande praktiker menar t.ex. Kaplan et al. (2017) att chanserna för ett hållbart samhälle ökar, eftersom så kallade åldersintegrerande metoder har visat sig reducera social isolering och ensamhet.

Exempel på sådan forskning inom biblioteksväsendet finns att ta avstamp ifrån, men de är inte heltäckande. Måhända att ämnet implicit anspelas, men med tanke på att det enligt Giraudeau & Bailly (2019) skett en markant ökning av så kallade *intergenerationella* initiativ världen över under de senaste 40 åren, är det intressant att sådana tankegångar inte mer ofta explicit uppmärksammas inom bibliotekssektorn. Med målen från Agenda 2030 i åtanke kan alternativa tillvägagångssätt, här influerade av en intergenerationell tematik, behövas för bibliotekariers fortsatta

arbete mot social inkludering. Sällan har heller bibliotekariers *syn* på generationsöverskridande program efterfrågats. Att få en inblick i denna yrkesrolls tankar kring sitt arbete, i likhet med Rivano Eckerdals et al studie (2024) anses centralt eftersom bibliotekarieyrket innebär att tackla komplexa, mellanmännsliga frågor där svaren sällan är långt ifrån svartvita. Inför detta utforskade område för B&I är det kritiskt att ta del av verklighetsnära erfarenheter och betraktelser.

1.3 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka olika bibliotekariers syn på verksamhet gentemot äldre som målgrupp, samt mer specifikt även undersöka synen på generationsöverskridande verksamheter som inkluderar den äldre målgruppen på bibliotek för att belysa en potentiell skärningspunkt mellan intergenerationella interaktioner och social inkludering. Empiri hämtas från intervjuer för att med en analys utifrån ett socio-spatialt ramverk svara på följande frågor:

1. Hur beskriver folkbibliotekarier verksamheten gentemot äldre på bibliotek?
2. Vilka hinder och möjligheter gällande generationsöverskridande verksamhet beskrivs?
3. På vilka sätt kan det socio-spatiala perspektivet bidra med förståelse av generationsöverskridande verksamhet på bibliotek?

1.4 Begreppsdefinitioner

Intergenerationell verksamhet inbegriper ett brett användningsområde. Det kan skildra ett fenomen som går i arv inom familjer, men också interaktioner utanför familjen. Det används dock sällan på svenska, varför ordet generationsöverskridande fram tills nu mest har använts. Även om gränsen kan tyckas fin så finns det redogör Kaplan et al. (2017, s. 14) en betydande skillnad mellan begreppen multi- och intergenerationell, som också blir väsentlig i denna studie. Den förra syftar till praktik och platser som är inkluderande av flera åldersgrupper och därmed *kan* leda till möten mellan generationer, medan den senare med olika medel dessutom har en avsikt att främja och skapa interaktioner och samarbete över generationsgränsen. Uppsatsen kommer att använda orden åldersintegrerad och generationsöverskridande synonymt med den intergenerationella aspekten.

1.5 Avgränsningar och särskilda hänsyn

Ämnet för studien inkluderar inte interaktioner mellan barn och ungdomar, även om samspelet mellan dessa målgrupper också är ett intressant område. Men på grund av avsikten att fokusera på den sociala inkluderingen av äldre vuxna kommer andra generationsöverskridande samspel inte att beröras. En gräns dras vid 65 år för vad som i uppsatsens benämns som äldre vuxen, eftersom pensionärlivet ofta infaller där, med förändringar i sysselsättning som följd (Klinenberg 2019, s. 28). Uppsatsen kommer inte göra någon systematisk skillnad mellan äldre i behov av

vård och självständiga äldre. Bibliotekets verksamhet är inte platsbegränsat. Men det är värt att nämna att mycket programverksamhet mellan generationer förläggs i det fysiska biblioteksrummet.

1.6 Genomförande och upplägg

Det första kapitlet av uppsatsen presenterade studiens problembild och betydelse, såväl för samhället som B&I. Som beskrivet i syftesformuleringen kommer undersökningen att bestå av insamling och analys av intervjuer. Metodvalet kommer i detalj att förklaras senare men en kvalitativ intervjustudie kan redan nu bedömas relevant för studiens utforskade mark och intresse för subjektiva erfarenheter. Uppsatsens disposition står i följande ordning: tidigare forskning av relevanta ämnesområden; det teoretiska avstampet; metodval; resultat; analys och till sist en diskussion med tillhörande slutsatser. Ett par bilagor inkluderas i slutet.

2. Tidigare forskning

I detta kapitel kommer tidigare forskning inom två tvärvetenskapliga fält att redogöras för. Det som framför allt blir relevant för studiens syfte och ger viktig kontext är var B&I-forskningen har stått i frågan om social inkludering samt forskning kring generationsöverskridande verksamhet som inkluderar äldre. Det finns en uppsjö av studier och teorier kopplat till biblioteket som mötesplats, varför ett urval har gjorts av de mest relevanta och angelägna i tiden.

2.1 Bibliotek som mötesplats

Forskare inom B&I har länge fokuserat på bibliotekets roll som ett nav för social inkludering. Biblioteket tillhör begreppet ”tredje plats” vilket av Oldenburg (2018) myntades som en plats att socialisera på, utanför hemmet och arbetet. Vidare såg Audunson (2005) att bibliotekets potential låg i att skapa en tolerans för varandras olikheter när de på ett naturligt sätt får mötas och beblandas, samtidigt som han ställde frågan ifall vi kan etablera en gynnsam kommunikation eller om vi är dömda att separeras och fragmentiseras. Forskning visar att social isolering hos människor från och med 65 års ålder varit ett växande bekymmer. Biblioteket har visat sig bli en fristad för samhällets mest utsatta medborgare, som annars ofta blir hemmasittande (Klinenberg 2019).

Bland annat till följd av nya bibliotekslagar under 2010-talet som betonat demokratiska tankegångar i Norden har B&I-studier under mer än ett decennium nu aktualiserat faktorer såsom en demokratisk arena och delaktighet (Carlsson et al 2023; Audunson 2019; Engström 2021) samt rumsliga aspekter i en urban miljö (Jochumsen et al 2012; Skot-Hansen et al 2013). Tillit till institutioner och lokalt engagemang i övrigt visade sig i en studie peka på en stark länk mellan social inkludering och mötesplatser samt att låg utbildning eller inkomst korrelerade med fler biblioteksbesök (Aabo et al. 2010). En väldigt aktuell studie som jämför folkbibliotek i tre olika länder resulterade i vidden av gemenskapsbygge men också vikten av en hållbar gränsdragning vad gäller det sociala omsorgsarbetet som landat på bibliotekariers axlar (Rivano Eckerdal et al 2024).

Bevisligen tycks det finnas en stark överenskommelse inom forskningen att bibliotek kan erbjuda en plats för gemenskap. Men empirin visar rätt sällan att besökarna uttryckligen önskar eller förväntar sig detta även om en meningsfull fritid är bland det viktigaste som biblioteket förser dem med och att det känns kopplat till platsen som sådan (Audunson 2019). En annan studie bekräftar detta resultat i och med ett samband mellan värdet av socialt kapital och social inkludering på bibliotek och det frekventa användandet av den äldre befolkningen, även om personerna inte aktivt letar efter interaktion med andra (Lo et al. 2019). I kontrast till den digitala utvecklingen menar vidare Audunson (2020) att samhället fortfarande dras till analoga källor som mötesplats, det finns ett behov av dem. Men att funktionen av dem lika gärna kan vara oväntade möten eller bara en språngbräda till andra möjligheter.

Beträffande den äldre målgruppen i en bibliotekskontext forskas det inte sällan om äldres digitala kompetens och informationssökningsbeteende (Uda et al 2018; Aleti et al 2025). Men mot bakgrund av en växande äldre befolkning har det publicerats fler studier den senaste tiden som undersöker vilka program som erbjuds äldre vuxna på bibliotek och huruvida dessa tjänster främjar deras livslånga lärande och åldrandet (Baluk et al 2021a). Det föreligger en ojämn fördelning av tjänster gentemot äldre från bibliotek till bibliotek visar Noah et al (2020) och att man behöver adressera detta problem. Även sättet man marknadsför mot de äldre skiljer sig. Vidare är det tydligt att de program som finns syftar att reducera social isolering, motverka ålderism och förbättra digital litteracitet (Baluk et al 2021b). En annan studie visar att resurs- och platsbrist har lett till en nödvändighet att slå ihop skol- och folkbibliotek i ett, men att unga målgrupper då har känts mer prioriterade än de äldre (Chisita & Fombad 2020). Äldre vuxnas välmående är väl dokumenterat och även om många äldre *inte* känner sig isolerade från familj eller vänner, så menar en studie att grad av mobilitet och kön spelar en viktig roll. Intressant nog hittades inget mönster mellan social isolering och huruvida man bodde själv eller med andra, men en tendens till självupplevd, subjektiv, isolering ledde inte sällan till en faktisk, objektiv isolering (Chatters et al. 2018).

2.2 Intergenerationella studier

En uppåtstigande bibliometrisk trend i antal prövande studier samt publicerade artiklar i ämnet ”intergenerationella relationer” påpekas av Campbell (2023). USA, Kina och Kanada ligger enligt en analys på databasen Scopus bland de länder som i framkant bedriver intergenerationell forskning, med en möjlig men långt ifrån frekvent tillämpning på biblioteksverksamhet. I Sverige eller inom B&I finns inget tydligt mandat till att forska inom detta fält. En snabbt växande äldre population, en konstant föränderlig teknik samt polariserande klyftor ger Stewart et al. (2025) som motiveringar för att en utvidgad intergenerationell tematik bör ta större plats inom forskning. Inte minst behövs det också fler studier med räckvidd bortom familjerelationer.

En studie pekar redan på stark solidaritet mellan generationer i de nordiska länderna (Reine et al 2024) och eftersom de nordiska biblioteken enligt Rydbeck & Johnston (2020) också verkar präglas av en stark tillitsfull relation till sina besökare finns det bevisligen potential för att skapa åldersintegrerad gemenskap. Det finns några studier med uttrycklig bibliotekskontext, men de behandlar mest hur den digitala klyftan kan mildras eller hur språkinläring kan underlättas med intergenerationella metoder (Aarsand 2007; Yip et al 2022). Gemenskapsgrundande och intergenerationella studier går hand i hand, men ändå tycks de behandlas separat. Inte sällan lyfter man i intergenerationell forskning andra offentliga instanser så som äldreården, museum, skolor och kulturhus (Cés 2025; Vieira 2016), vilket inte i sig nedvärderar bibliotekets status men det är nästan som att man glömmer den potential som biblioteken har som en intressent i samhällsfrågor. Ett undantag är Sobins et al (2025) översiktsstudie som framhävt att biblioteksyrket i samförstånd med andra yrkesroller bäst möjliggör intergenerationellt kunskapsutbyte.

Studier om äldre och teknik är omfattande och av goda skäl. Förbättrad livskvalitet hos äldre hänger samman med god användning av teknologi, som visat sig stärka kommunikationen till yngre generationer, varför det är värdefullt att dra nytta av dessa möjligheter (Freeman et al 2020). Studier om hur den äldre demografin i olika delar av världen omfamnat dataspelskulturen på sin fritid och huruvida det haft en positiv effekt på deras fysiska, kognitiva och psykiska hälsa är rätt omfattande (Costa et al 2018; Nakagomi et al 2025; Yang et al 2021). Spel har betraktats som en lämplig arena för att arrangera generationsöverskridande interaktioner och stärka den sociala hälsan hos äldre, men även hos barn (Chua et al 2013; Cés 2025). Vidare har framgångsfaktorer med virtuella miljöer studerats av Stewart et al (2025) vilket resulterat i insikter om användarvänlig teknik jämfört med andra miljöer för att främja generationsöverskridande kommunikation.

Andra forskare har empiriskt underlag för att det föreligger stereotyper och fördomar kring äldre människor, att de exempelvis inte skulle vara teknologiskt insatta eller ha någon kunskap eller egenskap som tilltalar en yngre befolkning (Genoe 2018; Lau 2023). Ibland stämmer det, men inte alla äldre räds ny teknologi. På vissa håll cirkulerar det till och med en falsk idé av att det skulle *finnas* en stereotypisk bild om äldre, vilket Kaplan et al. (2017) bekräftat inte stämmer. Han vill framhäva ett positivt paradig av vad det innebär att åldras. Annars sprids negativa föreställningar som leder till segregering av sociala miljöer och detta menar Klinenberg (2019) och Li et al (2023) har i sin tur lett till stigmatisering. Ifall seniorer enbart träffar jämnåriga kan det leda till tankar om att ”gammal” är det enda man får tillåtelse att vara och det enda som andra människor tänker om en. Denna idé styrks av Kaplan et al. (2017) som betonar att samhället definierar äldre utifrån deras funktionsnedsättningar, men det är inte hur de själva definierar sig.

Vad gäller intergenerationella projekt i fråga har metodologin ifrågasatts och Campbell (2023) efterfrågar fler mätbara metoder för hur de forskningsprojekt som hon har kartlagt långsiktigt ska kunna stötta i praktiken. Det saknas förstahandsinformation om vad både äldre och ungdomar eller unga vuxna vill bli erbjudna för social interaktion och vilka aktiviteter de föredrar (Giraudeau & Bailly 2019). Forskning pekar på att man särskilt behöver lära känna barns och ungas motivation till att vilja ingå i intergenerationell praktik då det annars kan uppstå ogynnsamma effekter (Campbell 2023; Bradwell 2021; Lau 2023). Många äldre har i sin tur föredragit mer ”nyttiga” interaktioner än att spela spel. För att interaktionen ska anses lyckad behöver den i fråga få deltagarna att känna sig meningsfulla och att deras egenskaper kommer till användning. Detta bekräftas i stort av Campbell (2023) som menar att det föreligger stor variation på sociala utmaningar lite beroende på vilken åldersgrupp som involveras.

2.3 Sammanfattning

Sammantaget är bibliotekens position som mötesplats väl utforskat. Inte sällan sker möten spontant och inte för att människor specifikt åker till biblioteket för att bli socialt inkluderade. Alltså kvarstår frågan hur effektiva biblioteken är i denna fråga. Men oavsett är biblioteket ett rum dit

många äldre vuxna beger sig och tillbringar sin tid. På senare år har bibliotekets programverksamhet gentemot äldre undersökts, men det finns inga heltäckande B&I-studier som försöker hitta överlappningar mellan den äldre målgruppen och intergenerationella initiativ. Den intergenerationella forskningen kan vinna på fler infallsvinklar från B&I-ämnet som visat ett intresse för gemenskapsfrågor på senare tid. Förhoppningen är att denna studie kan utgöra ett sådant komplement till fältet.

3. Teori

Empirin kommer att analyseras utifrån ett socio-spatialt teoretiskt ramverk, vilket först kommer att förklaras. Därefter introduceras två särskilda socio-spatiala koncept med tillhörande relevanta begrepp för analysen, varpå det kommer läggas fram argument för varför dessa teorier i kombination med varandra är viktiga i relation till undersökningens syfte.

3.1 Det socio-spatiala perspektivet

Det som jag här benämner det socio-spatiala perspektivet, har bland annat sina rötter i filosofen Henri Lefebvres (1991) teoribildning. Han hävdade att en plats *alltid* är en social produkt, där platsen präglas av sociala aspekter och konstrueras till en komplex arena utöver den fysiska miljön. Lefebvres teoribildning resulterade i en ”spatial triad”, ett verktyg som består av tre element. Den första är den spatiala, som tar hänsyn till platsens fysiska, funktionella beståndsdelar. Den andra berör representationer av en plats, alltså en medveten, kontrollerad konstruktion hos olika beslutsfattare. Den tredje berör användarnas subjektiva upplevelse av platsen (Leckie et al 2013, s. 225f). Det socio-spatiala platsbegreppet innefattar därmed allt från fysiska till sociokulturella till psykologiska till politiska aspekter av en plats. En plats är inget konstant utan reproduceras hela tiden socialt (Leckie et al 2013, s. 234f).

En annan teoretiker som forskat kring det socio-spatiala är Ray Oldenburg. Han myntade begreppet ”det tredje rummet”, som ringar in de platser som kan förebygga social fragmentering och agera som ett socialt bindemedel mellan människor som känner varandra. En sådan mötesplats skulle enligt Oldenburg vara neutral, icke-hierarkisk och lätt att tillgå (Audunson, 2005, s. 435). Tredje platser erbjuder vidare ett sätt för pensionärer att bibehålla kontakt med andra och i bästa fall förse möjligheter för äldre generationer att umgås med yngre (Oldenburg 2018, s. xxi).

I tidigare forskning om bibliotek som mötesplats har Ragnar Audunsons teoribildning kring *låg- och högintensiva mötesplatser* på senaste tiden blivit signifikant och detta verktyg kommer nu att redogöras för.

3.1.1 Hög- och lågintensiva mötesplatser

Audunson (2005, s. 434) nämner tre olika ”rum” som bakgrund till sina verktyg. Dessa är det moraliska som berör antingen en värderingsfri, neutral hållning eller en som bygger på gemensamma värderingar; det sociala som vill förebygga social fragmentering; och det diskursiva som berör politiska och demokratiska diskurser. De här rummen är centrala på olika sätt för att förstå det moderna konceptet av civilsamhällets offentliga platser. Det är det sociala rummet som denna studie kommer att fokusera på. Audunson har i formulerandet av sina begrepp bland annat tagit

avstamp i Oldenburgs koncept kring ”det tredje rummet”. Men det tredje rummet utgick från ett tidigare etablerat umgänge mellan människor, alltså ett högintensivt arrangemang. Audunson argumenterade för att lågintensiva arenor var minst lika viktiga för samhället. Den multikulturella kontexten som Audunson utgår ifrån är meningen att även täcka kulturella skillnader mellan olika generationer. Ett demokratiskt samhälle förutsätter kommunikation över åldersgränserna menar Audunson och utan arenor som gör detta möjligt blir det svårt (Audunson 2005, s. 430, 433).

Audunson (2005, s. 430) har argumenterat för betydelsen av lågintensiva mötesplatser i vårt demokratiska samhälle där vi ser och stöter på varandras olikheter utöver de högintensiva arenorna, där vi interagerar med dem som vi delar likheter med. Dessa måste komplettera varandra för att uppfylla bibliotekets roll som en mötesplats. Ordet intensitet anspelar inte på hur spänd eller avslappnad en atmosfär är, utan till vilken grad ens egna värderingar bemöts av samma värderingar, varvid mötet mellan människor antingen blir låg- eller högintensivt (Aabo 2010, s. 17).

De högintensiva rummen befolkas av människor som har något stort intresse eller en värdering gemensamt, till exempel ett fotbollslag eller en schackklubb. I de lågintensiva miljöerna uppstår begreppet *otherness*, som skildrar upplevelsen av att möta andra människor vars intressen och värderingar skiljer sig från de egna (Aabo et al 2010, s. 17). Dessa arenor underlättar möten mellan människor som i andra sammanhang inte skulle stöta på varandra. Biblioteken är således såväl en plats för låg- som högintensiva möten, eftersom det är öppet för alla men samtidigt erbjuder specifika program sett till en viss målgrupp. De högintensiva rummen förser besökarna med meningsfullhet vilket är intressant att begrunda vad gäller denna studies intresse av social inkludering (Audunson 2005, s 436f).

Samtidigt så innebär en alltför omfattande vistelse på högintensiva arenor att samhället fragmenteras. Starka skiljelinjer dras emellan dessa arenor, menar Audunson (2005, s. 437) och att biblioteket kanske är den enda platsen som kan väga upp denna obalans med sin lågintensiva arena. För att kunna acceptera andras åsikter som legitima behöver vi denna typ av mötesplats menar han. Vi kan inte förvänta oss att det ska uppstå naturligt. Biblioteket bör enligt Audunson (2005, s. 435) vara den plats som förser oss med en gemensam nämnare, som ett bindemedel mellan människor som utåt sett är olika. Ett lokalsamhälle är baserat på värderingar, menar han, inte neutralitet.

3.1.2 Intergenerationella kontaktzoner

Matthew Kaplans et al (2017, s. 1ff) forskning utgår ifrån många samhällliga och demografiska förändringar över de senaste 40 åren, där främjandet av individualism och en åldrande befolkning med ekonomiska och sociala konsekvenser som följd bland annat kan nämnas. Kaplan et al (2017, s. 3) har framhävt en förhoppning om att fler aktörer använder åldersintegrerade metoder i sin praktik med utgångspunkten att alla generationer måste kunna samexistera med framgång, oavsett tidsålder, för att ett åldrande samhälle ska bli hållbart. I vårt alltmer polariserande och fragmenterande samhälle förutsätter detta ett utvecklande av hjälpmedel.

Kaplan et al (2017, s. 119) har förespråkat att ett socialt hållbart samhälle behöver både multigenerationella och intergenerationella platser. Vi behöver ta vara på de multigenerationella platser som finns, för att odla interaktioner mellan åldrar. De lågintensiva arenorna kan argumenteras ha något gemensamt med multigenerationella platser, som Kaplan et al (2017, s. 14) förklarar är en miljö som organiskt befolkas av människor i olika åldrar, antingen vid samma tidpunkt eller olika. Exempel på dessa är parker, skolor och bibliotek. Besökare av dessa platser delar inte nödvändigtvis något gemensamt bindemedel så som i de högintensiva arenorna, samt det finns inget tydligt incitament för interaktioner över åldersgränser. Här finns alltså möjliga paralleller mellan Audunsons teoribildning och multi- och intergenerationella platser.

Kaplan et al (2017, s. 130) har uttryckt en ambition att intergenerationella program kan belysa mötesplatsers potential att reducera social isolering i ett lokalområde. Mot bakgrund av detta har de etablerat konceptet *Intergenerational Contact Zones*, som hädanefter kommer att gå under förkortningen IKZ. Konceptet är tänkt att kunna tillämpas såväl i teoretiska studier som i praktiska situationer (Kaplan et al 2017, s. 129f). Idén härstammar från språkvetaren Pratts (1991) begrepp kulturell kontaktzon, vilket på ett naturligt plan inbegriper konflikter: “when people come together from diverse cultural perspectives there is the potential for tension and even confrontation, but also for greater understanding if efforts are made to change the interaction dynamic” (Kaplan et al 2020, s. 3).

En IKZ-design menar Kaplan et al (2017, s. 7ff) är tänkt att främja saker så som gemensam utbildning, uppfinningar, medborgarskap och socialt stöd. Design i denna bemärkelse står för ett planläggande arbete av platsens socio-spatiala utformning med avsikt att underlätta intergenerationella utbyten. Det kan handla om att modifiera den fysiska miljön så att den bättre passar program och policys, eller att fokusera på att skapa en välkomnande plats utifrån nya besökares perception av platsen. Design sätts i motsats till *serendipitet*, vilket är resultatet av en gynnsam effekt som sker slumpartat. Kaplan et al (2020, s. 9) ger såväl designaspekter som serendipitet stor vikt för utfallet av intergenerationella program.

Kaplan et al (2020, s. 7f) drar även en tydlig gräns mellan rum och plats. Produktionen av en plats är vad som blir när man kombinerar det materiella av ett objekt med subjektiva meningsskapande av denna. Vidare appliceras en förståelse av en *delad* plats till skillnad från en personlig. Kaplan et al (2020, s. 300) intresserar sig för skärningspunkten mellan den personliga och den kollektiva upplevelsen för att försöka förstå hur man kan åstadkomma ett *delat meningsskapande*. Detta begrepp kommer bli viktigt i analysen.

3.1.2.1 Dimensioner och andra verktyg

Det finns fortsatt 8 dimensioner som innefattas av en IKZ och dessa kommer översiktligt beskrivas. Dimensionerna betonas naturligtvis i olika grad, beroende på den IKZ som anspelas. Det är dessa parametrar som anses viktiga med hänsyn till hur en IKZ förändras över tid, hur de fungerar

och hur de upplevs av användarna. Den *fysiska* berör materiella objekt som fungerar som katalysatorer att interagera över samt den övergripande gestalten av platsens ”nav”, dess tillgänglighet och design. Den *psykologiska* berör perceptioner, det kognitiva och psykosociala landskapet hos en person, som till exempel hur en plats kan gå från att ha en personlig innebörd till att också få en kollektiv innebörd. Den *sociokulturella* innebär en förmåga att använda den fysiska miljön för att skapa sociala relationer samt låta den hedra olika kulturella traditioner utan att någon grupp känner sig nedvärderad. Den *temporal* berör olika tidsaspekter, till exempel när olika generationer väljer att besöka en plats och hur en plats har förändrats över tid, vilket får en sociohistorisk betydelse. Den *politiska* har att göra med vilka som fattar besluten, tillhörande maktstrukturer. Den *institutionella* innebär policys, regler och normer, till exempel åldersavgränsningar. Den *politiska* och *institutionella* dimensionen kommer i analysen att slås ihop. Detta eftersom dessa element i bibliotekens fall ofta går hand i hand. Den *virtuella* berör såväl mötesplatser i cyberrymden som hur de skulle kunna överföras till möten i en fysisk IKZ. Den *etiska* har att göra med deltagandets förutsättningar, att erbjuda medskapande samt valfrihet vid interaktioner. Under analysarbetet har den fysiska, psykologiska, sociokulturella, politiska och etiska dimensionen haft störst relevans.

Till den här teoribildningen av en IKZ så har danspedagogen Yvonne Ng (2020) lyft fram begrepp relevanta för biblioteksinstitutionen som kommer att komplettera de andra i analysen. Biblioteket beskrivs av Ng (2020, s. 39) som en gemensam plats där ingen åldersgrupp äger rummet mer än någon annan, till skillnad från till exempel en skola eller ett seniorboende och det är därför det lämpar sig så bra för generationsöverskridande verksamhet. Det framgångsrika intergenerationella dansprogrammet på ett bibliotek i Toronto hade inte fungerat utan bibliotekens *legitimitet*, alltså ett grundläggande förtroende. Den positiva inställningen hos vårdnadshavare till barnen härleds till den tillit de kände för institutionen, de visste att deltagarna skulle behandlas med respekt vilket ansågs vara en god förutsättning för deltagandet (Ng 2020, s. 40). I början av programmet, under en namnlek, agerade barnen vidare som en *katalysator*, en agent som leder till förändring med andra ord. Deras glädje spred sig och de äldre anammade samma lekfulla anda (Ng 2020, s. 43f). Vikten av en sådan *katalysator* för framgångsrik interaktion nämns av Kaplan et al (2020, s. 4) i form av ett objekt i den fysiska dimensionen, men den kan alltså lika gärna bestå av en person.

3.2 Teoriernas relation till syftet

Denna uppsats strävar efter att förstå vilka socio-spatiala förutsättningar som en intergenerationell kontext på ett bibliotek kräver. Med tanke på studiens intresse av social inkludering av äldre, samt generationsöverskridande verksamhet ansågs därmed valet av IKZ-konceptet passande. Kaplan et al. (2017, s. 130) har som sagt uttryckt en ambition att IKZ kan belysa potential hos mötesplatser att reducera social isolering. Fördelen med detta verktyg är också att det kan länkas till forskningen kring biblioteket som mötesplats och social infrastruktur. Kaplan et al (2020) betonar att effektiva IKZ:s är sällsynta i dagens samhälle. Det må finnas platser där människor i

olika åldrar rör sig sida vid sida, men något element som skulle skapa interaktion saknas. Generationsöverskridande miljöer är fortfarande ett outforskat alternativ i den socio-spatiala utformningen av många offentliga platser. Hög- och lågintensiva arenor är begrepp inom B&I som varit fruktbara för att undersöka de sociala aspekterna av en plats, varför begreppen kändes lovande för denna studie. Vidare har paralleller mellan Kaplans platsbegrepp och Audunsons teori här redogjorts för, varför dessa två teorier anses komplettera varandra. En potentiell utmaning är att ge bägge teorier ungefär lika mycket utrymme, att kunna gå på djupet av bägge trots den begränsade räckvidden av en C-uppsats.

4. Metod

Under denna rubrik presenteras metodval i form av urval, datainsamling och analysmetod. Under diskussionskapitlet kommer begränsningar med metoden att redogöras för. Enligt Vetenskapsrådets (2024) rapport *God forskningsed* har uppsatsarbetet genom transparens, påskriven blankett och anonymisering tagit hänsyn till krav på informationshantering, informerat samtycke och konfidentialitet.

4.1 Insamlingsmetod

I en svensk kontext finns relativt få studier med en intergenerationell tematik sett ur ett samhällsvetenskapligt perspektiv. Inför ett utforskat område, där ny data behövs, har samtalsintervjuer vidare visat sig vara en lämplig insamlingsmetod (Esaiasson et al. 2024, s. 338f). Biblioteksyrket är inte sällan en fråga om komplexa avvägningar i praktiken och jag ville göra det valda tvärvetenskapliga ämnet mer verklighetsförankrat och nyanserat. En god inblick i hur bibliotekarier ser på sin roll i utövandet av sociala frågor samt på sin arbetsplats som en möjlig språngbräda från en multi- till intergenerationell miljö ansågs bidra med detta. Syftet med denna studie blev därför att undersöka bibliotekariers syn på generationsöverskridande verksamhet på bibliotek.

Att ta del av kontextuella, subjektiva erfarenheter hos bibliotekarier rimmar vidare med Esaiassons et al. (2024, s. 51) fordring av en kvalitativ ansats. Den empiriska insamlingen bestod av semistrukturerade intervjuer. Som förberedelse inför dessa är det klokt att skapa en förförståelse av undersökningens ämne för att kunna leda intervjuerna rätt (Esaiasson et al. 2024, s. 343). I mitt fall visste jag att ett bibliotekarieperspektiv saknades i tidigare forskning av ämnet och därför fyllde materialet som sådant redan en kunskapslucka. Utöver det kände jag på förhand till på ett översiktligt plan hur respondenternas verksamhet såg ut. Detta hjälpte till att få fram det bästa möjliga innehållet från samtalet genom en balans av följdfrågor som dels var förberedda, dels uppstod i stunden. En fördel med relativt öppna frågor var att respondenterna själva fick skapa mening ur dem och dra egna associationer. Under ett tillfälle anordnades en gruppintervju eftersom respondenterna delade på ansvarsområden och en heltäckande bild av bibliotekets verksamhet ansågs fördelaktigt.

En intervjuguide utformades enligt Esaiassons et al. (2024, s. 348) språkliga och formmässiga rekommendationer och har infogats som en bilaga. Samtliga intervjuer genomfördes digitalt med samtycke till ljudinspelning. Resultatet transkriberades och sammanfattades därefter i takt med analysarbetet. En sammanfattningsmatris infogades också (Esaiasson et al. 2024, s. 355).

4.2 Urval och presentation av data

Urval av respondenter skedde först och främst strategiskt, utifrån programutbudet på bibliotekens webbplatser samt förkunskap kring vissa kommuners arbetsområden, men kom sedan efterhand även att präglas av snöbollsurval (Esaiasson et al 2024, s. 344). Att få till minst 5 antal respondenter beräknades som tillräcklig empiri för studiens räckvidd. Respondenterna tilldelades pseudonymer av integritetsskäl. Samtliga har eller har haft en tjänst som medarbetare på folkbibliotek. Arbetsplatserna tillhör alla Stockholms län. Nedan följer en presentation av respondenterna.

Ylva arbetar mot den äldre målgruppen på ett av Botkyrkas sex bibliotek. Det gränsar till en konsthall. Hon har varit yrkessam bibliotekarie sedan 2020. Ida arbetar mot den vuxna målgruppen på huvudbiblioteket i Huddinge som totalt har fem bibliotek utspridda i olika orter. Hon började sin tjänst där som assistent och blev fast anställd år 2019. Astrid arbetar sedan 2019 såväl som skolbibliotekskonsulent som på två av kommunens folkbibliotek i Upplands bro. Det ena är beläget inne i ett kulturhus i Kungsängen och det andra är mindre till storleken och beläget i Bro. Hon har även arbetat som litteraturpedagog och kulturproducent. Gabriel och Sasha arbetar på två av de tre folkbiblioteken som ligger i Tyresö. Det ena biblioteket är ett mindre filialbibliotek och det andra befinner sig i samma lokaler som en konsthall. De delar arbetsuppgifter men har även sina specifika nischer. Gabriel började sin tjänst där som assistent år 2013 och blev fast anställd i Tyresö 2018. Sasha har arbetat där och som bibliotekarie sedan 2020.

4.3 Analysmetod

Respondentintervjuer, där det är personens tankar och syn på saker som är det intressanta för studien, brukar sammanfalla med en induktiv metod (Esaiasson et al 2024, s. 54). Ett sådant tillvägagångssätt är fruktbart när färdiga kategorier inte kan bestämmas på förhand eftersom forskaren är ute efter att fånga ”en ny verklighet”. Empirin i denna studie målade upp en bild, varefter jag tog avstamp i ett teoretiskt ramverk baserat på vad denna bild försökte säga. Under tiden som den empiriska analysen pågick och i relation till den verklighetsnära kontexten vidareutvecklades alltså en förståelse av de teoretiska kategorierna och begreppen (Esaiasson et al 2024, s. 73f).

En kvalitativ textanalys valdes då den tar fasta på förekomsten av idéer, problembilder eller andra uttryck i text och har visat sig lämplig för intervjumaterial som transkriberats, menar Esaiasson et al (2024, s. 309). Ur en närläsning av empirin växte logiskt ordnade och förenklade kategorier fram, med syftet att tematiskt lyfta fram det viktigaste i förhållande till det valda teoretiska avstampet som redogjordes för i kapitel 3. Den tredje forskningsfrågan styrde urvalet av begrepp. Konsekvensen av detta urval är att andra representationer potentiellt osynliggörs. Men det är just detta som utmärker en kvalitativ analys, att medvetet fördjupa sig i utvalda delar. De begrepp jag använde mig av följde kriteriet att kunna visa på en överbryggande kvalitet mellan

det socio-spatiala perspektivet och de bibliotekspraktiker som framkom ur empirin. Med andra ord innebar denna kvalitet möjligheten att föra en givande dialog mellan teorin och empirin (Esaiasson et al 2024, s. 312, 314).

För textanalysens ändamål och enligt Esaiassons et al. (2024, s. 355f) förslag kom transkriberingarnas manifesta budskap först att sammanfattas och därefter applicerades en kartläggningsmetod. Detta innebar att genom argument koppla samman dimensionerna och begrepp från IKZ-konceptet samt otherness och hög- och lågintensiva arenor med empirins utsagor, i form av referat och belysande citat. Till sist presenterades analysresultatet enligt en kategorisering av dimensionerna och passande underrubriker. Denna indelning byggde på att hitta minsta gemensamma nämnare men vägen dit var inte rak. Analysmetoden har byggt på ett tolkningsarbete där det varit viktigt att röra sig fram och tillbaka mellan teoretiska begrepp och empiriskt material (Esaiasson et al 2024, s. 82, 334f).

5. Resultat

Härnäst kommer utsagor från intervjuerna att besvara de två första forskningsfrågorna: hur beskriver folkbibliotekarier verksamheten gentemot äldre på bibliotek samt vilka hinder och möjligheter med generationsöverskridande verksamhet beskrivs? Svaren sammanställs under tematiserade rubriker.

5.1. Ensamhet och social inkludering

Flera respondenter var välinformerade kring problemställningen med social isolering, dock inte exklusivt hos äldre, samt rätt så överens om att det stora behovet hos äldre är att motverka ensamhet. Ida och Gabriel nämnde att biblioteken sedan några år tillbaka har tagit emot ett uppdrag från kommunhåll att förstärka sin programverksamhet gentemot äldre och bryta ensamheten hos den målgruppen. Under pandemin dog aktiviteter ut och efteråt upplevdes det svårt att nå de äldre (Gabriel, Astrid). Ida menar att vissa äldre vuxna tappade bort sig under denna tid och isolerade sig som en följd. Astrid ser att programdeltagandet börjat ta fart igen, men att utmaningen istället är fysisk tillgänglighet till vissa platser där biblioteket placerat programaktivitet. Lyckligtvis finns Kulturklubben, som är ett forum där många äldre fått komma till tals och ge synpunkter (Astrid).

När det gäller möjligheter att bryta ensamhet beskrivs goda förutsättningar på bibliotek eftersom den äldre målgruppen tenderar att komma regelbundet (Gabriel), de får tillgång till en tjock katalog om seniorveckan (Ylva), att biblioteket har låga trösklar och gratis verksamhet (Sasha), att det finns en ”äldrevänlig” föreningskultur i kommunen (Astrid), samt att det är högt i tak och ingen föransmälan till program (Ida). Ida lyfter även ”Shared Reading” som ett konkret exempel på ett program med en inbakad terapeutisk effekt. Gabriel uttrycker dock en frustration över att uppdraget att motverka ofrivillig ensamhet är både för vagt och för bokstavligt: ”Vad är det att vara ofrivilligt ensam? Och att göra en aktivitet som är specifikt riktat mot ’hej du som ensam, kom hit och gör någonting tillsammans med andra som är ensamma’”. Framgångskonceptet ligger inte i sådana riktade termer, menar han, utan i regelbundenhet och att samlas kring en tydlig aktivitet (Gabriel). Syjuntan i Botkyrka till exempel är väldigt populär: ”Det kommer alldeles för mycket människor” säger Ylva skämtsamt.

5.2 Bildning och digitalt utanförskap

Att förse seniorer med viktig information inför alderdomen är knivigt, berättar Ylva som efter ett ljummet mottagande förstod att hon behövde använda ett mer personligt tilltal. Fler respondenter arbetar även uppsökande, för dem som fysiskt inte kan ta sig till biblioteket. Denna verksamhet beskrivs som en för användarna värdefull social kontakt med den yttre världen (Astrid). Astrid

skildrar ett tillfälle av förundran över en användare av ”Boken kommer” som var 99 år och inte bara levde utan fortfarande läste. Även Ida och Ylva hörsammar det faktum att läsning förblir viktigt i hög ålder. Ida uppmärksammar Läsrörelsens satsning ”Äldre läser – Läs hela livet” som denna höst återigen blir en programpunkt på Bokmässan i Göteborg och att Huddinge vill fortbilda sina bibliotekarier där.

Ur flera intervjuer framstår även digitalt utanförskap som ett stort fokusområde. Ylvas TV-spelsprogram för seniorer uppstod ur en idé att göra digitalt lärande lustfyllt. Att hantera en konsol var inte det lättaste. Inlärningskurvan var lång, men underhållningsfaktorn var rätt stor. Astrid menar att det finns ett intresse hos äldre att lära sig tekniska saker och att kommunens ”teknikbibliotek”, i samarbete med socialförvaltningen, tillmötesgår detta växande behov. Men det kommer ständigt vara en fråga med teknik att försöka förutse och nå ut på de plattformar som *framtidens* äldre kommer att röra sig på (Astrid).

5.3 Mötesplatsen: möjligheter och begränsningar

Respondenterna var eniga i att biblioteken kan motverka social isolering eller ofrivillig ensamhet, men att ett allomfattande ansvar varken kan eller ska förläggas på deras bord. Astrid menar att verksamheten i stort inte behöver förändra sig, utan att bibliotekets inneboende öppenhet är en motkraft mot social isolering. Detta går i linje med Sashas åsikt om att det som betyder mest för social inkludering är att biblioteket synliggörs. Sasha beskriver att biblioteket i Tyresö snarare *råkar* bli en mötesplats för somliga och han önskar det vore en mer självklar plats att vara på. Eftersom biblioteket i Huddinge ligger en bit utanför centrum gäller det att man vet att det existerar. Ida beskriver en osäkerhet i hur man ska nå de äldre vuxna som är nya i landet och kanske inte vet hur biblioteket i Sverige fungerar. För de äldre stammisarna däremot blir det ett ändamål att spendera sin förmiddag på biblioteket och läsa tidningen. De använder biblioteket lite som ett förlängt vardagsrum (Ida). I Botkyrka sker en liknande gränsförflyttning, då gränserna mellan biblioteket och ett allmänt kök vid entrén upplevs flytande (Ylva).

Ida nämner en tendens i samhället att ”premiera den unga människan”, den som kan ”ta sig till ställen”. Denna utsaga blev verklig under programmet ”Rymdkväll” som Upplands bro anordnade, där själva lokalen av mötesplatsen var äldreanpassad men det var svårt att ta sig dit. Astrid berättar om denna lärdom eftersom detta var ett program som verkade locka många olika åldrar på grund av det övergripande temat där olika saker träffade rätt hos olika grupper. Astrid lägger till att de äldre känner sig hörda, men ”det är nog just det här med platsen tror jag... Vilka typer av evenemang har vi på vilka *ställen*?” Astrid upplever ett problem med att det inte går att göra samma aktiviteter i Bro än i Kungsängen på grund av storleksskillnaden.

Gabriel berättade i sin tur att arbetet gentemot barn och unga förblir lika viktigt. Samtidigt som ett nämnduppdrag gentemot äldre uppdragats har bibliotekens andra uppdrag alltså inte minskat i styrka (Gabriel). Konsekvensen blir svårigheten att räcka till. En sämre budget och ”kapat

stöd till fortbildning” lägger han till som ytterligare utmaningar. ”Vi hade gärna gjort mycket, mycket mer” säger Gabriel och syftar på arbetet gentemot äldre. Det som är tacksamt med människor i pensionsålder och uppåt, menar Sasha, är att de kommer till biblioteket på dagtid och på så sätt sällan tävlar med tiden för barn och ungdomar som ramlar in på biblioteket efter skoltid.

5.4 Synen på generationsöverskridande verksamhet

Möjligheter och hinder med generationsöverskridande verksamhet kommer härnäst att beskrivas utifrån tre kartlagda parametrar.

5.4.1 Arbetsroller och tid

En kombination av punktinsatser gentemot specifika målgrupper och ett arbete gentemot flera målgrupper i taget ses som nyttigt. Ida tror inte att det ena utesluter det andra och lägger till: ”Samhället är ju ganska polariserat också... det är bra att inte avgränsa på det sättet”. Flytande gränser hittas också i Gabriels och Sashas arbetssätt. När Gabriel började sin tjänst i Tyresö uppstod idén kollegialt att arbeta mer intressebundet och överlappande än strikt gentemot en målgrupp. ”Vi vinner på att vi alla jobbar för alla åldrar” tillägger Sasha vad gäller generationsöverskridande verksamhet. Om Sasha hade börjat jobba som en klassisk ungdomsbibliotekarie, men sedan fortsatt arbeta i Tyresö hade det upplever han blivit svårt att plötsligt veta vad de äldre har för behov. Ylva resonerar på liknande sätt. Det kan bli svårare att få till ”mixade program” när alla arbetar nischat mot sin egen åldersgrupp för att bygga upp en expertis.

Flera utsagor bekräftade att ett intergenerationellt program inte sällan kräver tid och förberedelse i att olika grupper av människor har olika inlärningskurvor vad gäller till exempel ny teknik för äldre. Men även tid i den bemärkelsen att olika åldersgrupper besöker vid olika tidpunkter, så ett frågetecken för många var hur man arbetar runt det. ”Det var schematekniskt, det var inte liksom att vi ville bli av med barnen” beskriver Ylva gällande odlingsgruppen hon driver. Däremot kom fortfarande en blandad ålderskompott av yngre och äldre vuxna. Vidare är det ”äldre-kodade” bokcaféet ”Afternoon Tea” i Upplands bro schemalagt till kl. 14 på en torsdag. Det blir en markör menar Astrid, att det därmed bara är till för äldre fastän det inte ordagrant står så. Så trots att man marknadsför för alla kvarstår hindret att besökarna själva kan tänka att programmet inte är kodat för deras målgrupp (Astrid, Sasha).

5.4.2 Programaktiviteter

”Alltså i den bästa av världar så finns det program på biblioteken som intresserar både unga och äldre människor” säger Ida varpå hon ändå inser att stick- & virkcaféet i Huddinge har attraherat såväl yngre som äldre besökare. Hantverksprogram framkommer även i Ylvas berättelse. Hon beskriver hur hon ett tag försökte få till en generationsöverskridande interaktion, då hon hade i

uppdrag att aktivera ungdomar ”After School” som det kallas, samtidigt som hon höll i syjuntan för äldre:

Det innehöll den där magin...när det liksom blev en kunskapsdelning över generationerna... Och det var väldigt, väldigt vackert... Men det som samtidigt hände var... Seniorerna, de tyckte inte att det var så spännande att sitta och lyssna på så här kacklande ungdomar, för de ville liksom ha en syjunta som var lite lugn. Dricka sitt kaffe du vet, snacka om, du vet vuxengrejer (Ylva).

Ylva förhåller sig dock försiktigt optimistisk i att det säkert finns andra sätt att göra det på. Den närliggande konsthallen organiserade en vävverkstad för unga och tillsammans med de äldre från syjuntan arrangerades en lyckad utflykt till Färgfabriken. I teorin hade bägge juntor kunnat sitta vid samma bord, med två värdar som såg till att allas behov blev tillfredsställda, men rent rumsligt var det inte en möjlighet (Ylva). Gabriel lyfter också olika människors förväntningar på ljudnivå i biblioteksrummet som en utmaning.

Fler respondenter kände att spel som medium fungerar som en brygga mellan äldre och yngre. Möjligheterna består i tydliga regler att samlas kring (Gabriel), nyfikenhet hos de äldre att prova (Ylva), en familjevänlig klassisk aktivitet (Sasha) samt den lite nördiga och barnsliga faktorn som kommer med det (Astrid). Såväl vuxna som tonåringar har deltagit i rollspelet som Sasha och Gabriel lett. För det mesta har inga ålderskrockar upplevts, men att det då kunde vara tack vare spelet som alla samsades kring (Sasha). Astrid i sin tur har varit delaktig i Upplands bros spelkonvent King Con, som skett i samarbete mellan biblioteket, en spelförening och kulturhuset. En pensionär som var publikvärd tyckte det var fantastiskt roligt och barn fascinerades av att se vuxna spela Pokémon Go.

Sasha lyfter dock besökare som inte bryr sig om vilket spel de spelar: ”Jag är här för att det är trevligt att umgås”. Detta menar även Ida är framgångskonceptet. Hon tror mer på programaktivitet som binder samman människor genom ett utbyte av erfarenheter, över en fika. Här har filosofikaféets ibland rätt djupa samtalsämnen blivit ett signum för flera utsagor och Ida återberättar en deltagares upplevelse: ”som att bada bastu... Det är ganska intimt på något sätt, men att man också delar med sig och pratar om personliga grejer”. Gabriel och Ida menar att programmet kan bli ett incitament att mötas över åldrarna och Sasha har ett exempel på en äldre man som tyckte det blev extra kul av att det inte bara var äldre som kom. Ida och Ylva poängterar vidare många äldres behov av att dela med sig av sitt långa liv. Filosofiprogrammets potential får en till dimension när Gabriel berättar att filosofiledaren, inhyrd av samarbete med ABF, även lyckats involvera en schizofren besökare med de andra i samtalet, samt att två personer träffats där och sedan gift sig.

Gabriel har erfårit att de mest framgångsrika interaktionerna varit en *bieffekt* och inte via en uttalad plan att föra samman olika åldrar. Det fanns inte heller någon sådan agenda med King Con, beskriver Astrid. Det viktiga var bara att inte exkludera någon målgrupp. Sasha motsäger Gabriel lite med den planerade och lyckade sammanslagningen av stickcafédeltagare (äldre damer) och torsdagsklubben (barn) då när den senare hade hantverkstema: ”Sen nu i höst hade Torsdagsklubben-deltagarna själva önskat att ha temat igen”. Att aktiviteterna låg nära varandra

i tid hade stor del i framgången. Sasha håller dock med om att lyckade interaktioner mellan generationer kan vara svåra att få till.

5.4.3 Vilja och motivation

Men generationsöverskridande interaktioner behöver inte ske exklusivt i programverksamhet, utan även på biblioteksgolvet (Ida). Sasha håller med i beskrivningen av när en yngre person hjälpt en äldre vid kopian - digitala sakfrågor är en möjlig brygga mellan generationerna. Problemet med en specifik aktivitet som slår samman olika åldrar är nämligen, upplever ett par respondenter, viljan hos besökarna.

Både Ylva och Gabriel resonerade kring att man kanske inte *vill* vara med varandra över generationsgränserna. Barn ville inte få läxhjälp av volontärer från Rädda barnen till exempel (Gabriel). Gällande rollspel var Gabriel och Sasha noga med att fråga tonåringarna på förhand om de kunde tänka sig spela med vuxna. Några var helt okej med det, andra inte. Därför startade de en rollspelsgrupp för unga också. Astrid nämner en situation där två pensionärer ”rök ihop” över att den ena ville lägga mer resurser på att liva upp torgmiljön medan den andra föredrog åldersintegrerade aktiviteter i Kulturhuset.

Ett annat synsätt är att besökare *vill* delta i program för blandade åldrar men att det inte föreligger tillräckligt med förståelse för varandras behov, att de yngre måste anpassa sina vanor till de äldres (Gabriel). Ylva såg potential i att tv-spel kunde sammanföra familjer men ansåg samtidigt att framgång inte sällan ligger i tålamod: ”[Att] lite över tid bygga upp aktivitet brukar vara ett bra recept”. Ylva och Astrid nämnde också en generell nyfikenhet hos besökarna som en möjliggörande faktor.

5.5 Sammanfattning

Den äldre befolkningen uppvisar behov av bildning, digital delaktighet och social inkludering och i strävandet efter att bemöta detta uppger flera respondenter att biblioteket behöver bli en synlig och mer självklar institution att besöka. Även fortbildning uppgavs som viktigt, samt att arbeta gentemot fler målgrupper samtidigt. Ur empirin uppstod en relativt gemensam syn vad gäller intergenerationella program, i det att de med avsikt att skapa interaktion känns svåra att få till. Ibland tycks det ge bättre resultat att förlita sig på den inneboende effekten biblioteken har att sammanföra människor på ett mer organiskt sätt. Men ibland kan det finnas temporala och rumsliga möjligheter för att särskilt förespråka program som tillåter interaktioner över åldersgränser. Respondenterna kunde tänka sig ungefär lika stora hinder som möjligheter, varav de främsta hindren var brist på tid och resurser hos biblioteket samt motivation hos deltagarna. De främsta möjligheterna var tålamod och regelbundenhet med aktiviteten, låga trösklar, ett åldersintegrerat arbetssätt och gemensamma intressen.

6. Analys

Härnäst analyseras empirin för att kunna svara på den tredje forskningsfrågan: På vilka sätt kan det socio-spatiala perspektivet bidra med förståelse av generationsöverskridande verksamhet på bibliotek? Valet av de teoretiska begrepp som syns i detta kapitel har som sagt vuxit fram ur den empiriska närläsningen. Texten har kategoriserats utifrån de dimensioner från IKZ-konceptet som berörts i analysarbetet.

6.1 Fysiska och sociokulturella dimensioner

För att få till generationsöverskridande verksamhet indikeras av såväl Sasha som Astrid att först och främst göra biblioteket synligt och tillgängligt, för *alla* människor. De tror på biblioteksrummets inneboende öppenhet. Så länge man får människor att hitta dit med en del uppsökande arbete som komplement är chanserna för social inkludering goda. Detta tolkas som en stark tilltro hos bibliotekarierna till vad Audunson kallar för den lågintensiva arenan, som han förespråkar är en viktig motvikt till högintensiva arenor, för att se till att människor ur olika sociokulturella grupper ges tillfälle att möta varandra på ett lågintensivt sätt.

6.1.1 Olika villkor och *delat meningsskapande*

Men Ida och Astrid nämnde problemet med en otillgänglig plats, antingen ej anpassad till äldre vuxnas fysiologi eller bara svår att hitta. För stammisar eller yngre medborgare är det mycket lättare att ta sig till ställen. Det behöver finnas en åtgärdsplan för att socialt inkludera resten menade Ida, och Astrid pratade om de lärdomar som dragits av att programmet ”Rymdkväll” gjort det svårt för äldre att delta. Detta är det första tecknet på att en IKZ kräver hänsyn till aspekter ur den *fysiska* dimensionen för att lyckas med sitt uppdrag, att som Astrid sade veta vilka ställen som är optimala att placera program på. Även om en lågintensiv arena har möjlighet att skapa möten mellan diversifierade grupper, så kommer inte det spela någon roll ifall villkoren att kunna mötas är ojämna. Alla kan inte delta på lika villkor, så trots att intentionerna för rymdkvällen var goda, saknades en viktig pusselbit i planerandet.

Andra villkor har att göra med sociokulturella skillnader mellan unga och äldre, som porträtterades i Ylvas syjunta. Bibliotek är ett exempel på en multigenerationell plats där folk i olika åldrar flockas samtidigt (Kaplan et al 2017, s. 4). Detta är en premiss för att en intergenerationell kontaktzon (IKZ) ska bli till, men utöver detta baseras modellen också på en förståelse för hur interaktioner mellan olika grupper överlag kan utvecklas. Vägen dit går inte sällan via anspänningen av kulturkrockar, och ifall man lyckas ändra den dynamiken växer en större förståelse fram (Kaplan et al 2020, s. 3). Den ålderskrock som syntes i Ylvas utsaga av syjuntan känns talande för detta. Utifrån idén om en IKZ är det konfliktartade resultatet som Ylva fick erfaras en

naturlig del av detta koncept. Det organiska förloppet, att låta de äldre och de yngre syssla med hantverk på varsitt håll var en nödvändig förändring av dynamiken som sedan visade sig leda till en gemensam utflykt till Färgfabriken, där interaktionerna blev mer gynnsamma. Detta talar för Audunsons (2005, s. 437) åsikt att tolerans gentemot olikheter endast kan byggas upp på lågintensiva arenor. Ylva påpekade dock att även om gemensamt stickcafé inte funkade just då, så menade hon att de rumsliga faktorerna inte var särskilt fördelaktiga, vilket tolkas som att den socio-spatiala aspekten var högst relevant. Att återigen sära på grupperna för att vid bättre rumsliga förhållanden kunna förena dem är vad som talar för den socio-spatiala betydelsen. Såväl den *fysiska* som den *sociokulturella* dimensionen, sett utifrån Kaplans et al. (2020, s. 4f) verktyg för konceptet av en IKZ, styrde alltså utfallet.

På Botkyrkas bibliotek, som delar utrymme med ett kök skapas flytande gränser mellan privat och offentlig plats. Även Ida kallade biblioteksrummet för ett förlängt vardagsrum, just för att de äldre stammisarna lite behandlar det så. Ylvas beskrivning av en gränsförflyttning är vad som blir socio-spatialt unikt med vissa bibliotek. Utöver det beskrev Sasha att en inbjudan till fika och kaffe skulle kunna få människor att börja säga hej till varandra. Utifrån beskrivningen av katalysatoreffekten, att ett objekt eller en person genererar en viss gynnsam sinnesstämning för interaktion, tolkas fika här som en *katalysator*. Gabriel var skeptisk gentemot blott ”fika-aktiviteter”, eftersom reducering av social isolering enligt honom kräver något som kan skapa ett långsiktigt engagemang hos människor. Men delandet av mat eller dryck i samband med någon annan aktivitet har fungerat väl som en intergenerationell brygga på bibliotek (Kaplan et al 2020, s. 4f). Det är en av de mest effektiva komponenterna menar Ng (2020, s. 46) för att skapa en avslappnad interaktion. Botkyrkas fysiska design innebär åsynen av matlagning som utifrån IKZ-konceptet skapar ett *sociokulturellt* bindemedel. Något som i sig också skulle kunna bidra till ett *delat meningsskapande* av ett bibliotek. Essensen av IKZ-ramverket bygger på att inte bara utgå från vad individer tros vilja ha, utan att låta det *relationella* perspektivet präglade planeringen (Kaplan et al 2020, s. 300). Eftersom matlagning är något som de flesta är vana vid att göra tillsammans menar jag därmed att det är ett sätt att röra sig bort från det personliga perspektivet av en plats till att försöka förstå vad ett *delat meningsskapande* av en plats kan bestå i.

6.1.2 Högintensiv arena och *serendipitet*

Ett tydligt exempel på att bibliotek fungerar som en IKZ skildras i Gabriels utsaga om spelprogrammet som tilltalade olika åldrar: ”många som kanske har svårt att träffa folk som har kommit dit”. Såväl unga som äldre kunde delta på lika villkor och åldersgapet stod inte i vägen för interaktionen eller den sociala inkluderingen. Den intergenerationella interaktionen gick smidigt och härleddes bland annat till tydliga spelregler ”att samsas kring” (Sasha). Denna utsaga relaterar till det relationella perspektivet av en IKZ och premissen med många spel tolkas vara ett *delat meningsskapande*.

Gabriel var dock skeptisk till aktiviteter på bibliotek som aktivt försöker motverka ensamhet eller sammanföra människor från olika generationer och Ida såg en utmaning med att försöka

anordna ett program som ska tilltala alla. Samtliga respondenter såg störst potential i intressebaserade program. Detta rimmar med en tro på Audunsons högintensiva platsbegrepp, som mer intensivt odlar meningsskapande relationer på en arena med hjälp av till exempel ett delat intresse. I insamlingsmaterialet framträder potentialen att skapa interaktioner mellan generationer genom bieffekter. Både Gabriel och Ida såg möjligheter i de program som redan fanns, där interaktioner kan uppstå naturligt men där syftet inte är uttalat från bibliotekshåll. Denna syn länkas till Kaplans et al. (2020, s. 9) syn att IKZ-platser kan ses som nav av interaktioner oavsett om det sker av design, genom planering, eller *serendipitet*, genom en gynnsam bieffekt. Det spelar ingen roll hur interaktionerna föds, den fysiska dimensionen av en IKZ-plats ska helst kunna möjliggöra bägge utfall.

Audunson (2005, s. 437f) har skildrat ett exempel av en sådan slumpartad kontakt på ett av Oslos folkbibliotek. En internetgrupp som riktades mot äldre vuxna råkade komma i kontakt med en IT-grupp bestående av ungdomar som hade ett stort intresse av internet. De satt i samma rum och arbetade parallellt. Till slut revs barriärerna mellan dessa grupper helt och de började samarbeta, de yngre började undervisa de äldre i tekniska frågor. Audunson härleder framgången i denna kontakt till den lågintensiva arenan, samt programmets potential till utbyte och ett delat intresse. På samma sätt så visade sig sammanslagningen av torsdagsklubben och stickcaféet i Tyresö fungera (Sasha). Programmen låg varandra nära i tid och deltagare från det första hade hunnit observera det andra och uttryckt intresse, varpå beslutet togs att testa slå ihop dessa två högintensiva arenor till ett. Utifrån detta och Audunsons koncept tolkas det vara fördelaktigt att låta ett gemensamt intresse och ett kunskapsutbyte lägga grunden för interaktioner, men att också ge utrymme för en första anblick på en lågintensiv arena. En sådan premiss tolkas vara vad som saknades i början med Ylvas syjunta, där interaktionen mellan yngre och äldre till slut fick mer frivilliga villkor. Att utnyttja de bästa egenskaperna hos både en låg- och högintensiv arena anses vara receptet på framgång.

6.2 Psykologiska dimensioner

Audunson (2005, s. 436) menar å sin sida att högintensiva arenor är där människors individualitet kräver sitt utlopp. Men filosofikaféernas framgång att utan design föra samman generationer är ett bevis på att högintensiva arenor blir en IKZ av samspel mellan olika grupper. Detta program lockar enligt utsagor av Ida, Gabriel och Sasha olika åldrar, ger tillfällen till utbyten av lärdomar, samt innefattade också en potential till social inkludering. Det sista framgick i Gabriels utsaga om en schizofren person som tack vare en god samtalsledare fick ett sammanhang, samt ett par som träffats där och blivit tillsammans. Detta kan återigen knytas an till det relationella perspektivet: att hitta de punkter som överlappar mellan det individuella och det kollektiva, något som synliggörs i citatet ”som att bada bastu” (Ida). Detta var hur en besökare beskrev filosofikaféet. Uttalandet anspelade på en intim situation där man delar med sig av personliga saker. Ett *delat meningsskapande* kräver en god inblick i den *psykologiska* dimensionen av en plats. Det behöver förhandlas fram för att så småningom omfatta flera lager av delad mening (Kaplan et al 2020, s.

4f). Denna förhandling tolkas bestå i samtalsledarens kompetens (Gabriel), samt att biblioteket har ”högt i tak” (Ida) som gör att alla slags människor kan känna sig bekväma att delta aktivt.

6.2.1 Otherness

Ändå tycks det finnas ett stort frågetecken huruvida olika generationer i stort faktiskt vill mötas och umgås. I Tyresö var det inga barn som dök upp på läxhjälpen som äldre volontärer anordnade. Olikheterna kan te sig för stora, som när de äldre damerna i Ylvas syjunta till slut inte orkade med tonåringarnas snack. Språket och det som det pratades *om* tycktes bli knepigt att överbrygga mellan deltagarna. Utifrån Aabos et al. (2010, s. 17) beskrivning av *otherness* tolkas det som att deltagarna tillbringat så mycket tid i högintensiva miljöer och inte blivit tillräckligt utsatt för denna *otherness* som uppstår först i lågintensiva miljöer. Det skulle kunna förklara motviljan hos de äldre damerna till att ta del av en annan generations språk. Audunson (2005, s. 437) menar att människor tenderar att bosätta sig på platser och besöka ställen där de andra användarna liknar dem själva och att detta är risken med för många högintensiva arenor - att samhället segregeras. Detta synbara samband rimmar med Idas utsaga om att kulturevent i Stockholm inte sällan är väldigt riktade mot en särskild målgrupp och att generationsöverskridande verksamhet överlag inte känns prioriterat.

Kopplat till detta menar Aabo et al (2010 s. 17) att för att kommunikationen i ett ålderssegrerat samhälle ska fungera behöver intensiteten, det vill säga den grad till vilken deltagarna utsätts för varandras olikheter, vara låg. Utifrån denna premiss kanske det skulle vara bättre med en långsam och stegvis introduktion av *otherness*. Ett sätt att göra detta syntes i Upplands brospelevent King Con samt programmet ”Rymdkväll”; två breda program som utspelades i en rymlig miljö och erbjöd något för alla inom temat, där intensiteten mellan människor från olika grupper inte nödvändigtvis blir hög men där det ändå samlas såväl barn som äldre vuxna som kan börja samspela. Bjuder platsen och programmet in till en lättsam prova-på-atmosfär, menade såväl Ida som Ylva att det skulle hjälpa människor förbigå upplevda åldersföreställningar och åldersmarkörer. En sådan atmosfär tolkas inbegripa materiella objekt i form av *katalysatorer* som underlättar interaktion, samt även den *etiska* dimensionen, det vill säga att erbjuda olika valmöjligheter (Kaplan et al 2020, s. 5f).

6.2.2 Platsidentitet

Även Audunson (2005, s. 437) påpekar att mycket av det kulturella utbudet i vårt moderna samhälle är skraddarsytt åt att passa en viss nisch och att det är därför som de lågintensiva arenorna behövs, för endast där kan tolerans gentemot olikheter byggas upp. Denna tolerans förutsätter att vi blir exponerade för andra intressen, värderingar och preferenser än våra egna och att vi förlikar oss med deras existens. Tolerans blev en viktig aspekt som saknades i Ylvas syjunta, där de äldre vuxna i stickcaféet njöt av en mer lugn atmosfär. Gabriel poängterade att det inte är ovanligt att en förening med äldre vuxna *vill* att yngre människor ska gå med i klubben, men att det då ska ske på de äldres villkor, att de unga ska anpassa sig till deras sätt. Det är inte heller ovanligt att

äldre kan tycka att ungdomar väsnas för mycket på bibliotek för i deras ögon är biblioteksinstitutionen den traditionella, där normen är en låg ljudnivå (Gabriel). Denna reaktion är ett exempel på vad Kaplan et al (2020, s. 4) benämner platsidentitet – ens personliga minnen präglar platsen. Denna aspekt och ordet *plats* anspelar på en *psykologisk* dimension av IKZ-modellen (Kaplan et al 2020, s. 7). Rummet blir till en plats när det ges en personlig innebörd. Utifrån Gabriels utsaga gällande den problembild som appliceras på ungdomar innebär det att den yngre och äldre generationen i detta fall besitter olika platsidentitet av sitt bibliotek. Möjlighet till tolerans krockar alltså med platsidentiteten i detta fall.

6.3 Politiska och etiska dimensioner

Ng (2020, s. 47) utvecklar Kaplans et al. platsbegrepp och menar att om olika grupper i närhet av varandra parallellt använder ett och samma rum men att interaktionen är minimal så är det rummet inte *en* plats utan flera. Det kanske låter underförstått, men det ger en förståelse för varför människor på egen hand inte tar kontakt med varandra även om de kanske skulle vara nyfikna på det. Denna *otherness* som befinner sig i lågintensiva miljöer kan behöva brytas ned av en tredje part som därmed underlättar för tolerans. I relation till idén om ett *delat meningsskapande* av en plats så handlar det om att hitta skärningspunkterna mellan det individuella och det kollektiva, vilket jag tolkar som att Tyresö och Botkyrka bibliotek strävade efter när de slog ihop två program med överlappande egenskaper. Detta ser jag som en del av den *politiska* dimensionen som inbegriper sociala och institutionella maktförhållanden och vem det är som fattar beslut (Kaplan et al 2017, s. 5). Sett till utsagorna om bibliotekens balansgång vad gäller prioriterade målgrupper gentemot äldre vuxna, som bland annat speglas i Gabriels uttryck av att tiden och resurserna inte räcker till, så verkar denna dimension bli en utmaning för just bibliotek. Detta tolkas vara anledningen till att Ida och Sasha tryckte på potentialen av en lågintensiv arena, som exemplet när en ung hjälpte en äldre person vid koptatorn i det öppna biblioteksrummet. En sådan arena behöver inte skapas, den ses som en medfödd egenskap hos bibliotek och kräver inte att en grupp prioriteras framför en annan.

6.3.1 Arbetsroller

Dessutom sker på flera bibliotek en tydlig åldersuppdelning vad gäller arbetsrollerna. Den mall som många bibliotek följer är att en bibliotekarie antingen arbetar mot vuxna eller barn eller ungdomar. Man väljer en viss nisch för att kunna skapa expertis. En sådan traditionell uppdelning menar Sasha och Ylva kan stå i vägen för att få till generationsöverskridande verksamhet, vilket tolkas som en tro på att riktningen mot fler högintensiva, separata program skulle stå i motsättning till högintensiva åldersinkluderande program. Men sett ur Ng:s och Kaplans et al. platsbegrepp behöver så inte vara fallet. De högintensiva arenorna på bibliotek som genast utsatte deltagarna för *otherness* behöver inte alltid innebära en oöverkomlig gräns, vilket görs tydligt i ovanstående exempel av filosofikaféer, men även rollspelsprogrammet som i Tyresö tilltalade olika åldrar.

Problemet kan snarare tolkas som upplevda åldersmarkörer. Även om såväl Ida som Sasha menar att biblioteket inte avgränsar flera av sina program nämnvärt efter ålder, återstår osäkerheten i vad användarna vill ha. Ida lät till en början skeptisk, innan hon insåg att Huddinges stick- och virkkafé fungerat väldigt bra som generationsöverskridande idé. Ylva funderar om människor vill umgås över åldersgränser och Gabriel menade att även om viljan finns där så brukar förmågan till anpassning saknas. Gabriel menade som sagt att chansen att överskrida åldersföreställningar ökas markant ifall programmet via en gynnsam bieffekt *råkar* locka människor i olika åldrar, för då blir interaktionen mer organisk. Att dock planera två ålderskodade program nära varandra i tid har visats leda till sådana spontana möten, att ett intresse väcks så som det gjorde i Oslo och i empirins fall med Tyresös kombinerade torsdagsklubb och stickcaféet. Allt behöver alltså inte ske slumpartat. Det går att både planera för något och erbjuda rum för att interaktioner sker slumpartat.

6.3.2 Kollaboration

Men med tanke på bibliotekariernas uttalat nischade arbetsområden, förutom Sashas och Gabriels, kanske utmaningen också ligger i erfarenhet och kompetens. I relation till IKZ-konceptet menar Ng (2020, s. 47) att ett rum förvandlas till en plats först när ett par kriterier allierar sig med varandra. Först behöver det fysiska rummet inge ett förtroende hos lokalinvånarna och besitta en infrastruktur som tillåter ett effektivt och ekonomiskt arbete för lokala aktörer, vilket jag tolkar som att ett samarbete behöver främjas. För det andra krävs det att individerna eller organisationer bakom detta rum bistår med resurser och kompetens så att IKZ-programmet efter sin första fas ska kunna upprätthållas. Dessa kriterier rimmar med Idas tro på fortbildning och Sashas tro på att arbeta mer generellt mot flera åldersgrupper. Även Ylvas och Gabriels utsagor om att det krävs tålmod och regelbundenhet för att ett intergenerationellt program ska lyckas visar på insikt. Alltså finns det en medvetenhet hos bibliotekarier kring dessa socio-spatiala kriterier. Detta styrks av det faktum att Botkyrkas och Tyresös kollaborationer med föreningar eller andra yrkesroller lett fram till intergenerationella interaktioner.

Gabriels skepsis gentemot ett alldeles för planerat event bekräftas dessutom av det faktum att flera av de IKZ-program som har burit frukt har i allt från idéfas till slutprodukt utgått från en kollaborativ ”deltagardesign” (Kaplan et al 2020, s. 302). När besökarna själva får vara med och bestämma agendan genomsyras den *politiska* dimensionen av den *etiska* (Kaplan et al 2020, s. 5f). Valfriheten som skapades efter Ylvas gemensamma syjunta gick isär ingår här. Egenmakt och ett gemensamt ägande blev även ledorden för Ylva gällande de odlingslådor som såväl äldre som yngre ansvarade för, men på olika tider. Ylva gav uttryck för problemet med att hitta en passande tid och den *temporal*a dimensionen går inte riktigt att komma runt. Men Kaplan et al (2020, s. 303f) argumenterar för att det alltså är minst lika viktigt hur designen på en specifik IKZ ser ut, huruvida den *bjuder in* till möjligheter för spontana möten och interaktioner, när sådana tidpunkter väl uppstår.

6.3.3 Legitimitet

Utan egenmakt eller valfrihet finns inte tillit. Den *etiska* dimensionen gestaltas vidare i de utsagor ur empirin som gav indikationer på att bibliotek och bibliotekarier kan etablera tillit hos människor. Exempel på dessa var att det finns en känsla av att det är högt i tak på filosofikaféer som Ida sade, att biblioteket som Astrid berättade hörsammar önskemål från de äldre i Kulturklubben, samt att bibliotekarier frågar på förhand hur det känns för barn att spela spel med vuxna, som Gabriel påpekade. Ng (2020, s. 40) menar att det finns en inneboende *legitimitet* hos bibliotek eftersom vårdnadshavare till barnen som deltar i hennes IKZ-program känner tillit för att biblioteket särskilt respekterar och ser efter sina mest sårbara besökare, däribland barn och äldre. Det menar Ng är en viktig förutsättning för intergenerationella program på bibliotek.

6.4 Sammanfattning

Så var landar vi i frågan om vilka sätt som det socio-spatiala perspektivet kan bidra med förståelse av generationsöverskridande verksamhet på bibliotek? Denna studie framhäver den fysiska, sociokulturella, psykologiska, politiska och etiska dimensionen som viktigast att ta hänsyn till. Sammantaget kan socio-spatiala begrepp ge en förståelse för de begränsningar och möjligheter som bibliotek står inför vid generationsöverskridande verksamhet. Olika platsidentiteter, otillgängliga rum, samt en för hög grad av *otherness* i ett första möte kan räknas till socio-spatiala hinder. En medvetenhet om de olika dimensionerna av en plats ökar dock möjligheterna till framgång. Vissa verktyg så som en *katalysator* kan skapa en skärningspunkt mellan det individuella och kollektiva perspektivet vilket kan hjälpa till att överbrygga initiala olikheter och underlätta ett *delat meningsskapande*.

Resultatet talar för att det finns en lika stor tro, men även skepsis, till att åldersintegrerade möten kan ske på lågintensiva som högintensiva arenor. I vissa fall har tolerans kunnat byggas upp i skärningspunkten mellan bägge arenor. Ett genomgående mönster i det empiriska materialet är att ett gemensamt intresse kan bygga broar mellan generationer, men att det ibland kräver rumsliga justeringar. Såväl låg- som högintensiva arenor kan därför tillsammans bekämpa *otherness*. Vidare framgår det att generationsöverskridande verksamhet kan uppstå såväl av design som *serendipitet*, varför en IKZ förmodligen gynnas av en kombinerad metod. Att använda sig av kollaborativa metoder, alltså samarbeta med andra samhällsaktörer samt med deltagarna själva, tolkas också vara fördelaktigt. Biblioteken har dessutom förmånen av att ses som en legitim intressent i frågan, något som inger tillit för att biblioteksrummet som sådant ser till samtliga målgruppers behov.

7. Diskussion och slutsatser

Till sist kommer undersökningens resultat och analysen att diskuteras mot tidigare forskning, vilket utmynnas i ett par slutsatser. Dessutom tillkommer ett avsnitt av metodkritik samt ett avsnitt om hur studien bidragit till B&I med förslag på vidare forskning.

7.1 Diskussion

Forskaren Bradwell (2021, s. 140) lyfter något som andra studier ibland kan släta över, nämligen risken med ambivalens och konflikt i intergenerationella relationer. Det är inte givet att samtliga deltagare får ut något av dem, särskilt om initiativtagaren inte förstått målgruppernas egentliga behov och önskemål. Vidare finns det en anledning till att bibliotek delar upp sin verksamhet på det sättet de gör, för att tillmötesgå lagen och paragrafen om prioriterade målgrupper. Men som van Melik et al (2025, s. 13) lyfter så gör olika policys att andra behov i lokalområdet förbises samt att allt pålagt ansvar riskerar att överbelasta bibliotekarier. Denna synpunkt bekräftades av Gabriel som menade att det blir svårare att prioritera och rätta till. Så är en intergenerationell ansats för mycket att kräva av såväl bibliotek som människor med utåt sett väldigt skilda livsvillkor och behov?

Men de kontaktzoner som Kaplan et al (2020, s. 3) pratar om kommer oundvikligen innebära initiala krockar mellan människor. Frågan borde menar jag snarare innefatta ett mer långsiktigt perspektiv. Vad uppstår efter dessa krockar eller, med tanke på begreppet otherness, med vilken intensitet ska de introduceras och vilket rum äger bäst förutsättningar? I Rivano Eckerdals et al. (2024, s. 220) studie formulerades potentialen att bygga gemenskap genom den sociala infrastrukturen hos bibliotek. Detta innebär i sig en konfliktorienterad förståelse av bibliotek, där omsorg inte är separerat från konflikt och gränsdragningar. Det går såklart inte att tvinga fram ett samspel. Men man kan som bibliotekarie försöka hjälpa dessa program på traven, som vi såg med Tyresö kombinerade stickcafé. Även om syjuntan i Botkyrka separerade hann det säkert dras en del lärdomar av det, eftersom Ylva påpekade att rätt rumsliga förutsättningar kan göra skillnad. Med rätt samtalsledare kunde också filosofikaféer skapa möjligheter att inkludera olika målgrupper. Utifrån en socio-spatial kunskap, där en plats inte är något konstant utan hela tiden reproduceras socialt, anser jag att ett flexibelt synsätt på biblioteksrummen är gynnsamt och att man bör våga experimentera (Leckie et al 2013, s. 234f).

Att man dessutom kan vinna mer på att arbeta mot fler målgrupper samtidigt förblir också en möjlighet för folkbiblioteken i den här frågan. Såklart kompliceras den av att det tar mycket tid och förberedelse att åstadkomma ett program som lyckas tillfredsställa allas behov. Det krävs inte sällan samarbete med andra instanser, som med King Con i Upplands Bro eller syjuntan i Botkyrka. Ett sätt att åldersintegrera när arbetssättet är mer låst mot en målgrupp är därför att ta hjälp av föreningslivet och annan offentlig verksamhet. Det är också viktigt att sådana exempel på

kollaborativa projekt blir mer storskaliga anser Kaplan et al (2017, s. 177), eftersom det finns väldigt många småskaliga intergenerationella projekt som självständigt försöker uppfinna en lösning på problemet. Detta rimmar lite med hur Gabriel förespråkade regelbundenhet och inte trodde på enstaka isolerade event. Läsrörelsens projekt ”Äldre läser”, som Ida nämnde, sker i samverkan med många viktiga aktörer och känns som en sådan genomtänkt satsning, med en uttalad agenda att bygga broar mellan generationer. Det tycker jag är ett bevis på att bibliotek som kollaborerar kan bli en stark intergenerationell kontaktzon att räkna med.

Många platser i dagens samhälle är naturligt sett ålderssegregerade har Li et al (2023, s. 2, 17) pekat ut och Lau (2023, s. 264) har i sin tur funnit en utmaning i att många unga vuxna sällan rör sig på samma arenor som äldre vuxna, vilket minskar möjligheter för organisk interaktion. Resultatet i min studie visar på liknande hinder av en upplevd brist på motivation och vilja. Det uppstår här ett problem med den sociokulturella, psykologiska och fysiska dimensionen av de multigenerationella platser som finns. Därför anser jag att det begränsar att endast förlita sig på bibliotekets inneboende öppenhet som mötesplats. Jag föreslår därför att vi aktivt behöver skifta fokus till aspekter som kan skapa en slags *togetherness*, som en motvikt till *otherness*. Som ett exempel skrev Levine (2008) redan för snart 20 år sedan att biblioteken bör vara mer inkluderande av äldre för aktiviteter som stereotypiskt sett anordnats för barn. Spelkonventet King Con som biblioteket i Upplands bro anordnar inspirerar där. Denna studie visar att det finns många äldre som är nyfikna på spel av olika slag och att utmaningen, liksom Stewart et al (2025) bekräftat, främst handlar om att tidigt reducera eventuella tekniska barriärer.

Lågintensiva arenor så som kulturnatt och kulturfestivalen i Stockholm ser jag som en inspirationskälla i vidare bemärkelse. Premissen för dessa event är tvåfaldig. Dels att luften tycks vibrera av en inbjudande och nyfiken anda. Dels att den generella tillgängligheten är relativt stor eftersom det finns saker att se och göra utspritt över hela Stockholm. Min upplevelse är att folk i olika åldersklasser går samman under dessa event, åldersmarkörer blir inte en lika stor sak. Ng (2020, s. 46) har tänkt i liknande banor, det vill säga att möjliggöra för så kallade “meet and greets” och låta generationer bekanta sig med varandra på förhand innan ett mer planerat program anordnas. Potentiellt kan biblioteken under kulturfestivalen ta vara på dess premisser och marknadsföra, till exempel bjuda in till rollspelsprogram, som senare blir ett stående moment. På så sätt kan Idas upplevelse av att mycket av Stockholms kulturutbud riktar sig åt enskilda målgrupper vägas upp. Med detta tänker jag också att människors platsidentitet av bibliotek kan börja präglas av ett *delat meningsskapande* när det traditionella konceptet av ett biblioteksrum utvidgas. Detta hände när Botkyrkas syjunta och vävjunta åkte till Färgfabriken, plötsligt var de rumsliga förhållandena annorlunda och mer gynnsamma.

Analysen i denna studie visade på att ett gemensamt intresse kan vara det bindemedlet som för samman två högintensiva arenor, alternativt att en högintensiv arena har potentialen att åldersintegrera deltagare, så som i filosofikaféer eller rollspelsprogram. Såväl Audunson (2005), som Oldenburg (2018) och Ng (2020) har på olika sätt betonat möjliggörandet av ett sådant bindemedel [social glue] hos just biblioteksinstitutionen. Detta tror jag talar för något lika delar unikt och utmanande att etablera på andra mötesplatser i vår moderna, segregerade värld. ”Varje dag

på ett bibliotek är ett demokratiskt experiment”, skriver Klinenberg (2019, s. 46) och utvecklar att det inte är många platser där så många olika människor underförstått skriver under på att samspela, men att bibliotek inte sällan lyckas upprätthålla det experimentet. Jag tror att vi från Klinenbergs citat kan lära oss att människor är mer anpassningsbara än vad man tror, särskilt när biblioteken visar prov på sin legitimitet av att vara en förtroendeingivande plats *för alla*. Även om biblioteken har ett särskilt uppdrag gentemot vissa målgrupper ska ingen besökare vara överlägsen den andre. Sammantaget är det här en tanke som jag anser genomsyrar materialet från denna studie. Vad gäller den ambition och potential för social hållbarhet, som Kaplan, Audunson och Klinenberg med flera forskare kring mötesplatser vill tillskriva biblioteken, känns det lovande att folkbibliotekarier från denna studie reflekterar över och på olika sätt arbetar för social inkludering av äldre. Vidare har potentialen av ett socialt bindemedel för att främja interaktion mellan generationer där det är möjligt infriats på sina håll i Stockholms län, samt visat sig kunna överlappa med social inkludering. Folkbiblioteken ses därmed som ett av samhällets fortsatt viktigaste aktörer för att förena människor från olika håll och kanter.

7.2 Slutsatser

Syftet med denna uppsats var att undersöka bibliotekariers skildringar av verksamheten gentemot den äldre målgruppen, samt även belysa de möjligheter och hinder som finns för att genomföra generationsöverskridande verksamheter på bibliotek som inkluderar den äldre målgruppen. Resultatet och analysen har lett till ett par slutsatser.

7.2.1 Behovet av social inkludering

Den första forskningsfrågan gällde hur verksamheten gentemot äldre vuxna beskrivs. Folkbibliotekarierna i denna studie har ringat in tre övergripande behov hos den äldre målgruppen som de arbetar mot; social inkludering, digitalt deltagande och bildning. De äldre beskrevs behöva ett socialt sammanhang, vilket ansågs kunna erbjudas på biblioteken. Men att inte känna att man har resurser eller tid att göra tillräckligt för de äldre, på grund av det lika viktiga arbetet med prioriterade målgrupper, var en viktig synpunkt. Det är en svår balansgång, vilket går i linje med det ibland osynliga sociala omsorgsarbetet som Rivano Eckerdal et al (2024, s. 219f) fört uppmärksamhet till.

Klinenberg (2019, s. 14) skriver att tillsammans med gruppen barn befattas äldres liv med en lägre grad autonomi och rörelsefrihet, vilket då lett till mycket hemmasittande. Men vad gäller social inkludering visar Lo et al (2019, s. 206) på att de äldre, inklusive de som bor ensamma, *inte* kommer till biblioteket för nära social kontakt men att biblioteket ändå hade en stor betydelse i deras dagliga liv. Gabriel pekade på att social inkludering är något rätt svårfångat, det finns ingen enhetlig åtgärd mot ensamhet. Det kanske räcker för många att befinna sig på en plats med andra likasinnade människor för att känna en tillhörighet, att man liksom andra läser tidningen

fast på varsitt håll. Baluk et al (2021a, s. 482) kom fram till att generationsöverskridande verksamhet är *ett* av andra möjliga metoder för att bemöta den äldre befolkningens behov och jag håller med henne där. Social inkludering uppnås bäst av flera olika medel i kombination.

7.2.2 Generationsöverskridande verksamhet

Den andra forskningsfrågan handlade om vilka möjligheter och hinder som respondenterna kunde identifiera vad gäller att genomföra generationsöverskridande verksamhet. Att arbeta gentemot flera målgrupper samtidigt beskrevs som ett smart sätt att få till intergenerationella interaktioner. Samtidigt blir denna punkt ett hinder om biblioteket i fråga har en rutin av att dela upp arbetsroller utefter åldersgrupper, då blir det oftast mer parallellt än integrerat arbete. Andra menade på att de mest lyckade interaktioner uppstått av bieffekter och att det kan få motsatt effekt om man försöker planera sådana samspel för mycket.

Audunson (2020, s. 13) har påvisat att sociala möten ”bara” är en bieffekt av det som besökarna egentligen går till biblioteken för; sina individuella intressen. Kaplan et al (2017, s. 119) å sin sida argumenterar för att vi bör ta tillvara på de multigenerationella platser som finns för att försöka odla interaktioner mellan åldrar. Här är jag beredd att hålla med Kaplan et al. En slutsats dras i att de bieffekter som kartlagts i analysen är fungerande nog, sålänge det *också* uppmuntras planerad generationsöverskridande interaktion på andra håll. Att först anordna en aktivitet för blandade åldrar och sedan om det behövs vid sidan av en grupp för bara barn och unga, såsom Gabriel och Sasha gjorde är ett gott exempel. Med tanke på Kaplans et al. (2017, s. 3) utsaga att segregeringar är en produkt av så många livsstilsförändringar de senaste 40 åren så finns en poäng att vi behöver ge intergenerationella interaktioner en liten knuff. Astrid nämnde att Upplands bro beskrivits som en äldrevänlig ort. Tendensen att rama in sin ort som antingen barnvänlig eller äldrevänlig anser Kaplan et al (2017, s. 110) på kan vara ett tecken på att man inte riktigt tror på symbios mellan generationer, då många saker som stärker den ena gruppen även skulle stärka den andra. Att äldre vuxna får vara volontärer och till exempel läsa böcker för barn eller hjälpa nyanlända med det svenska språket menar Kaplan et al (2017, s. 35f, 53f) är fördelaktigt för alla inblandade. Därför anser jag själv att ett ömsesidigt beroende mellan generationer är viktigt att åstadkomma och ovanstående exempel går i linje med folkbibliotekens uppdrag.

Ja, en del segregeringar är befogade, för att understryka att till exempel barn och unga ska få känna autonomi på en avdelning utan vuxna. Jag tror samtidigt på att inte vara rädd för eventuella konflikter som kan uppstå mellan åldersgrupper. Enligt IKZ-konceptet så är det som sagt en naturlig process att kulturkrockar uppstår. Att bibliotekarier inte sällan besitter en lyhördhet för olika människors villkor och behov är en förutsättning för att programverksamheten utvecklas till något hållbart. Det viktiga är att inte anta för tidigt att människor från olika generationer inte är nyfikna på varandra. De kan istället behöva en liten knuff. Däremot kan jag med stöd av tidigare forskning (Bradwell 2021; Chisita & Fombad 2020) slå fast att biblioteken har en större chans att genomgå lyckade planerade intergenerationella program ifall de kollaborerar med andra instanser eller föreningar. Efter att ha tagit inspiration från Kulturhuset i Stockholm år 2021 for-

mades det amerikanska projektbygget ”All Under One Roof” (Sobin et al 2025). Denna idé baseras på en modell om kollektiv inverkan på intergenerationellt lärande. I denna byggnad är flera yrkesdiscipliner involverade, däribland bibliotekarier. Med det sagt behöver det inte vara dåligt i sig att det finns segregerade avdelningar för olika åldrar anser jag, sålänge biblioteken även strävar efter att anordna åldersintegrerade program.

7.2.3 Ökad förståelse genom det socio-spatiala perspektivet

Den sista och teoretiska forskningsfrågan löd: På vilka sätt kan det socio-spatiala perspektivet bidra med förståelse av generationsöverskridande verksamhet på bibliotek? Analysen visade på att de fysiska, sociokulturella, psykologiska, politiska och etiska dimensionerna från IKZ-konceptet hade bäring på generationsöverskridandet verksamhet på bibliotek.

Stundtals har dessa dimensioner gått hand i hand och varit svåra att behandla separat, vilket lite är det som också är poängen med ett socio-spatialt verktyg. Helheten består av sammanlänkande delar. En plats ses som en produkt av många andra faktorer än fysiska, funktionella. Till exempel framstod det att även om en lågintensiv arena fungerar bra för att successivt introducera andras *otherness* så visar sig även högintensiva arenor fungera överbryggande med hjälp av ett bindemedel så som ett starkt gemensamt intresse eller en god samtalsledare. Därför håller jag bara till viss del med Audunson (2005) som främst förespråkade lågintensiva arenor för multikulturella interaktioner. Det finns förutsättningar för att både en låg- som högintensiv arena kan främja intergenerationella utbyten.

På samma sätt håller jag delvis med Aabos et al. (2010, s. 17) åsikt att det är fördelaktigt att noga och medvetet planera de möten som blottar oss för *otherness* på en lågintensiv arena. Vi behöver insikt om olika sociokulturella idéer och åldersföreställningar samt ibland anpassa aktiviteter efter olika förmågor. Ett IKZ-koncept vinner på att anpassas till de lokala villkoren av en plats, men det handlar samtidigt om att förstå att vissa slumpartade faktorer kan spela lika stor roll, samt inse vad olika slags högintensiva program kan ha för medfödd kapacitet att överkomma denna *otherness*, så som blev tydligt med rollspelsprogrammet och filosofikaféet. Här var framgångskonceptet att låta *serendipitet* leda utfallet för intergenerationella interaktioner. Andra hopslagna syjuntor och stickcaféer, via en idé om att arbeta mot flera målgrupper samtidigt har också visat sig fungera. Alltså är det inte fråga om att det ena är bättre än det andra, resultatet kan bero på flera olika dimensioner och inte minst programmet i sig.

En annan slutsats är att generationsöverskridande verksamhet på bibliotek kan dra nytta av *katalysatorer* så som ett kök och program som på något sätt skapar det Kaplan benämner essensen av en IKZ; det relationella perspektivet och *ett delat meningsskapande*. Det är därför begreppet *togetherness* föreslagits, för att identifiera de aspekter som kan mildra *otherness*. Analysen visade även på att bibliotek besitter en status av *legitimitet*, ett annat kriterium som Ng (2020) fastslår är viktigt och bör tillvaratas. Rydbeck & Johnston (2020, s. 31) bekräftar ett mönster av besökares tillit gentemot bibliotek i Norden. Sammantaget lyfter det socio-spatiala perspektivet med IKZ-konceptet i spetsen en del ledtrådar till vilka dimensioner som framstår som viktiga i frågan.

7.3 Metodkritik

Möjliga begränsningar med studien innefattar valet att bedriva intervjuerna digitalt i stället för i person. Det sista har visat ge något högre nyansrikedom, men på grund av högre flexibilitet fattades beslutet att intervjua samtliga digitalt. På grund av risken med bortfall av djupare resonemang från respondenterna i gruppintervjun antogs försiktighetsåtgärden av att på förhand försäkra respondenterna att intervjun skulle få längre tidsåtgång samt att båda personer skulle få svara enskilt på varje fråga. Detta för att rättvist kunna jämföra deras data med resterande intervjumaterial. I efterhand hade det nog varit mer rimligt att dela upp intervjun i två, eftersom risken för en annorlunda dynamik kan påverka svaren. Vidare uppstod vid två tillfällen ett snöbollsurval av intervjupersoner vid sidan av strategiskt urval på grund av att rekommendationer ansågs nödvändiga för att lokalisera lämpliga kandidater. Men valet av dessa föll sig aldrig slumpmässigt, eftersom en viss programverksamhet och arbetsroll efterfrågades. I en större studie blir det säkert mer fruktbart ifall urvalet inte begränsas lika mycket till en stadsdel eller en stad, men någon större geografisk bredd upplevdes inte nödvändig för denna förhållandevis lilla studien (Esaiasson et al 2024, s. 352f, 344, 404).

Studien har till den mån det varit möjligt försökt undvika begreppslig stretching, det vill säga tendensen att tvinga in ett fenomen eller företeelse, som Esaiasson et al (2024, s. 73) påtalar, i ett existerande begrepp. Verkligheten är oftast komplex. Det är av denna anledning som studien också är relativt begreppstung. Dimensionerna för konceptet IKZ har visat sig vara väsentliga faktorer utifrån utsagorna, men har behövts kompletteras med detaljrikedom från konceptet av låg- och högintensiva arenor samt ett par andra begrepp. Ambitionen att kontextualisera ett existerande koncept genom att dra teoretisk lärdom från två olika forskningsfält, som visserligen har konnotationer med varandra men som har utvecklats ur lite olika traditioner har stundtals varit övermäktig (Esaiasson et al 2024, s. 80f).

I en textanalys är det lockande att övertolka och att få alla pusselbitar i en text att falla på plats i det färdiga resultatet. Risken kan då bli att fränkoppla citat från sitt sammanhang och så att säga blunda för att pusslet kan uppge en missvisande bild för att man bara tänkt på hur pusselbitarnas flikar och urgröpningar passar med varandra. En kritisk hållning till det egna tolkningsarbetet fordrades därför genom att ständigt röra sig från sammanfattningsmatrisen tillbaka till transkriberingen och dess kontext för att kontrollera att analysen av de manifesta budskapen verkligen speglade respondenternas uttalanden och kunde rättfärdigas (Esaiasson et al. 2024, s. 333f, 356).

Sammantaget är jag nöjd med hur det socio-spatiala perspektivet lyckats med att demonstrera överlappningen mellan två tvärvetenskapliga forskningsfält. Men då studien berört viljan och motivation att interagera över åldersgränser kunde en annan lämplig teori ha varit Chantal Mouffes ramverk kring *agonistisk pluralism*, som baseras på att skilda åsikter och perspektiv tillåts krocka och att man lär sig samsas utan att nödvändigtvis nå konsensus (Rivano Eckerdal et al

2024, s. 210). En sådan utgångspunkt för att analysera intergenerationella interaktioner skulle också ha blivit intressant.

7.4 Betydelse för B&I och vidare forskning

Metodologiskt har studien bidragit med en tvärvetenskaplig ansats. Vidare har perspektivet hos bibliotekarier undersökts vad gäller det intergenerationella ämnet, vilket har stor betydelse eftersom det funnits ett kunskapsglapp mellan B&I och intergenerationella studier. Med detta ges en kvalitativ fördjupad inblick i en yrkesroll som kan göra stor skillnad för ett åldersintegrerat samhälle. Viktiga aspekter så som arbetspolicys, förtroende för bibliotekarier och biblioteksbesökarens åldersföreställningar har kartlagts, vilket kan ses som ett värdefullt komplement till de många kvantitativa studier som redan existerar inom det intergenerationella fältet (Campbell 2023). Teoretiskt har undersökningen tagit fasta på en skärningspunkt mellan B&I och intergenerationella studier, det socio-spatiala perspektivet, för att genom detta förstå vilka förutsättningar som finns för generationsöverskridande program på just bibliotek.

Denna uppsats har bidragit med fördjupad kontext till en existerande konceptram. Denna kan nyttjas vid vidare diskussion av folkbibliotekets roll som en mötesplats i ett segregerat samhälle som på flera håll präglas av ensamhet. Det är därför som studien har använt sig av teoretiska verktyg som anknyter till det socio-spatiala perspektivet. Lågintensiva arenor visade sig ha konnotationer med Kaplans et al. multigenerationella platsbegrepp och detta var ett intressant påfund. Genom att visa på gemensamma beröringspunkter mellan låg- och högintensiv arena och IKZ-konceptets alla olika dimensioner kunde denna studie bidra med nya tankar och agera som en brygga för andra B&I-forskare som också intresserar sig för olika sociala grupper.

Studien kan också användas av bibliotekarier och forskare som en ledstjärna för att utveckla programverksamhet i denna intergenerationella riktning, samt att hitta överlappningar mellan olika teorier. Förslag på metod är att fördjupa sig i särskilda programverksamheter, i en fallstudie som ger mer detaljrik kunskap om intergenerationella interaktioner. Min förhoppning är att skapa fler anspråk hos forskare och bibliotekarier att utnyttja biblioteksrummet för att undersöka och främja intergenerationella relationer. Kaplan et al (2017, s. 176) har påpekat att det finns många småskaliga projekt som fungerar som ett frö som kan växa sig stort även om storskaliga projekt har större potential för genomslag. Denna studie får representera ett sådant frö.

Käll- och litteraturförteckning

Tryckt material

- Audunson, R. et al. 2020. Introduction – Physical Places and Virtual Spaces: Libraries, Archives and Museums in a Digital Age. I Audunson, R. et al. (red.) (2020). *Libraries, Archives and Museums as Democratic Spaces in a Digital Age*, Berlin, Boston: De Gruyter Saur, s. 1-22.
- Esaiasson, P. et al. 2024. *Metodpraktikan: konsten att studera människor, organisationer och samhällen*. Sjätte upplagan, helt omarbetad. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Kaplan, Matthew. et al. 2017. *Intergenerational Pathways to a Sustainable Society*. Cham: Springer International Publishing : Imprint: Springer (Perspectives on Sustainable Growth).
- Kaplan, M., Thang, L.L., Sánchez, M. and Hoffman, J. (Eds.). 2020. *Intergenerational contact zones: Place-based strategies for promoting social inclusion and belonging*. New York, NY: Routledge
- Lefebvre, Henri. 1991. *The Production of Space*. Trans. Donald Nicholson-Smith. Oxford: Blackwell.
- Ng, Y. 2020. Finding Fertile Ground in Libraries for Intergenerational Dance. Red. Kaplan. I *Intergenerational contact zones: Place-based strategies for promoting social inclusion and belonging*. New York, NY: Routledge, s. 39-49.
- Oldenburg, R. 2018. *The great good place : cafés, coffee shops, bookstores, bars, hair salons, and other hangouts at the heart of a community*. New York : [Berkeley, Calif.]: Marlowe ; Distributed by Publishers Group West.
- Rydbeck, K. & Johnston, J. 2020. LAM institutions: a Cross-country Comparison of Legislation and Statistics on Services and Use. I Audunson, R. et al. (red.) (2020). *Libraries, Archives and Museums as Democratic Spaces in a Digital Age*, Berlin, Boston: De Gruyter Saur, s. 25-52.

Vetenskapliga Artiklar

- Aabø, S., Audunson, R. and Vårheim, A. 2010. 'How do public libraries function as meeting places?', *Library & information science research*, 32(1), pp. 16–26. DOI: 10.1016/j.lisr.2009.07.008

- Aarsand, P. A. 2007. Computer and Video Games in Family Life: The digital divide as a resource in intergenerational interactions: The digital divide as a resource in intergenerational interactions. *Childhood*, 14(2), 235-256. <https://doi-org.till.biblex-tern.sh.se/10.1177/0907568207078330> .
- Aleti, T., Figueiredo, B., Reid, M., Martin, D.M., Sheahan, J. & Hjorth, L. 2025. "Older adults' digital competency, digital risk perceptions and frequency of everyday digital engagement", *Information Technology & People*, vol. 38, no. 8, pp. 97. <https://doi.org/10.1108/ITP-05-2024-0624>
- Audunson, R. 2005. 'The public library as a meeting-place in a multicultural and digital context: The necessity of low-intensive meeting-places', *Journal of documentation*, 61(3), pp. 429–441. DOI: 10.1108/00220410510598562
- Audunson, R. *et al.* 2019. 'Public libraries as public sphere institutions: A comparative study of perceptions of the public library's role in six European countries', *Journal of documentation*, 75(6), pp. 1396–1415. DOI:10.1108/JD-02-2019-0015
- Baluk, K.W., Griffin, M. & Gillett, J. 2021a. "Mitigating the Challenges and Capitalizing on Opportunities: A Qualitative Investigation of the Public Library's Response to an Aging Population", *Canadian Journal on Aging*, 40(3), s. 475–488. doi:10.1017/S0714980820000367
- Baluk, K., McQuire, S., Gillett, J. & Wyatt, D. 2021b. "Aging in a Digital Society: Exploring How Canadian and Australian Public Library Systems Program for Older Adults", *Public Library Quarterly*, vol. 40, no. 6, pp. 521-539. doi: 10.1080/01616846.2020.1811612.
- Bradwell, C. 2021. "Co-creating resilience with people living with dementia through intergenerational arts", *Research in Drama Education: The Journal of Applied Theatre and Performance*, 26(1), s. 137–152. doi: 10.1080/13569783.2020.1841619.
- Campbell, F. *et al.* 2023. "Non-familial intergenerational interventions and their impact on social and mental wellbeing of both younger and older people—A mapping review and evidence and gap map", *Campbell systematic review*, 19(1), s. 1-22. doi: 10.1002/cl2.1306
- Carlsson, H., Hanell, F. and Engström, L. 2023. 'Revisiting the notion of the public library as a meeting place: challenges to the mission of promoting democracy in times of political turmoil', *Journal of documentation*, 79(7), pp. 178–195. doi: <https://doi.org/10.1108/JD-03-2023-0061>
- Cès, P., Doyen, A., Duflos, M., Giraudeau, C. 2025. "Intergenerational Board Games Among Older Adults and School-Aged Children, Through the Lens of Shared Pro-Social Behaviors

- and Positive Affect”, in *Scandinavian Journal of Psychology*. 66(4), s. 611–623.
<https://doi.org/10.1111/sjop.131081>
- Chatters, L. M., Taylor, H. O., Nicklett, E. J., & Taylor, R. J. 2018. Correlates of Objective Social Isolation from Family and Friends among Older Adults. *Healthcare*, 6(1), 24.
<https://doi.org/10.3390/healthcare6010024>
- Chisita, C. T. & Fombad, M. 2020. “Spatial Configuring for Wider Access to Public Library Services at the Harare City Library: Towards a New Strategy for Inclusivity”, *Public Library Quarterly*, 40(3), s. 221–243. doi: 10.1080/01616846.2020.1771936.
- Chua, P., Jung, Y., Lwin, M. O., Theng, Y. 2013. ”Let's play together: Effects of video-game play on intergenerational perceptions among youth and elderly participants”, *Computers in Human Behavior*, 29(6) s. 2303-2311. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2013.04.037>
- Costa, L.V., Veloso, A.I., Loizou, M. & Arnab, S. 2018. Games for active ageing, well-being and quality of life: a pilot study. *Behaviour & Information Technology*, 37(8), pp. 842–854. DOI:10.1080/0144929X.2018.1485744
- Engström, L. 2021. Bibliotek för alla? En studie om tillgänglighet och delaktighet i folkbiblioteksplaner. *Nordic Journal of Library and Information Studies*, 2(2), 1–18.
<https://doi.org/10.7146/njlis.v2i2.127562>
- Freeman, S., Marston, H.R., Olynick, J., Musselwhite, C., Kulczycki, C., Genoe, R. & Xiong, B. 2020, "Intergenerational Effects on the Impacts of Technology Use in Later Life: Insights from an International, Multi-Site Study", *International Journal of Environmental Research and Public Health*, vol. 17, no. 16, pp. 5711. <https://doi.org/10.3390/ijerph17165711>
- Giraudeau, C. & Bailly, N. 2019. “Intergenerational programs: What can school-age children and older people expect from them? A systematic review”. *European Journal of Ageing*, 16, s. 363–376. <https://doi.org/10.1007/s10433-018-00497-4>
- Jochumsen, H., Hvenegaard Rasmussen, C. & Skot-Hansen, D. 2012. ‘The four spaces - a new model for the public library’, *New library world*, 113(11/12), pp. 586–597. DOI: 10.1108/03074801211282948
- Knapp, M. R. 1977. The activity theory of aging: An examination in the English context. *The Gerontologist*, 17(6), 553–559. <https://doi.org/10.1093/geront/17.6.553>

- Lau, M. H. M. 2023. "Intergenerational Interactions, Ageism and Ableism in Community Settings", *Journal of Intergenerational Relationships*, 22(2), s. 258–274. doi: 10.1080/15350770.2023.2206387.
- Lo, P., He, M. & Liu, Y. 2019, "Social inclusion and social capital of the Shanghai Library as a community place for self-improvement", *Library Hi Tech*, vol. 37, no. 2, pp. 193-214. DOI:10.1108/LHT-04-2018-0056
- Nakagomi, A., Ide, K., Kondo, K. & Shiba, K. 2025, "Digital Gaming and Subsequent Health and Well-Being Among Older Adults: Longitudinal Outcome-Wide Analysis", *Journal of Medical Internet Research*, vol. 27. DOI:10.2196/69080
- Noah, L., Fatih, O. & Duvall, C.S. 2020, "Library services to an aging population: A nationwide study in the United States", *Journal of Librarianship and Information Science*, vol. 52, no. 3, pp. 738-748. <https://doi.org/10.1177/0961000619871596>
- Reine, I. *et al.* 2024. Intergenerational Solidarity in the Nordic and Baltic Regions Klimczuk, A (red.) i *Intergenerational Relations - Contemporary Theories, Studies, and Policies*. London: IntechOpen, s. 85-110. <http://dx.doi.org/10.5772/intechopen.111170>
- Rivano Eckerdal J, Engström L, Färber A, Hamm M, Kofi J, Landau-Donnelly F, van Melik R. 2024, "Social infrastructuring in public libraries: librarians' continuous care in everyday library practice". *Journal of Documentation*, Vol. 80 No. 7 pp. 206–225, doi: <https://doi.org/10.1108/JD-12-2023-0260>
- Skot-Hansen, D., Hvenegaard Rasmussen, C. and Jochumsen, H. 2013. 'The role of public libraries in culture-led urban regeneration', *New library world*, 114(1/2), pp. 7–19. DOI: 10.1108/03074801311291929
- Sobin, A. *et al.* 2025. 'Intergenerational Learning through Collective Impact "All Under One Roof"', *Journal of Museum Education*, 50(3), pp. 349–360. doi: 10.1080/10598650.2025.2524264.
- Stewart, B. Evans, N., Smith, R., Vernik, R., 2025. "Intergenerational Engagement within Immersive Environments: A Scoping Literature Review", *Journal of Intergenerational Relationships*, s. 1–24. doi: 10.1080/15350770.2025.2542984.
- Uda, N., Mizoue, C., Donkai, S. & Ishimura, S. 2018, "Information Seeking Behavior of Older Adults in a Public Library in Japan", *LIBRES: Library and Information Science Research Electronic Journal, suppl.*, vol. 28, no. 1, pp. 1-12. <https://doi.org/10.32655/LIBRES.2018.1.1>

- Van Melik, R, Landau, F, Engström, L, Färber, A, Hamm, M, Kofi, J & Rivano Eckerdal, J 2025, 'Infrastructuring the policymaking, funding and positioning of libraries: unpacking tensions in public library policies in three European cities', *International Journal of Cultural Policy*. <https://doi.org/10.1080/10286632.2025.2511176>
- Vieira, S., Sousa, L. & Radstake, H. 2016. "Intergenerational Toy Library: One, Two, Three ... Let's Play Again?", *Journal of Intergenerational Relationships*, 14(3), s. 252-257. doi: 10.1080/15350770.2016.1195232.
- Yang, C., Han, X., Jin, M., Xu, J., Wang, Y., Zhang, Y., Xu, C., Zhang, Y., Jin, E. & Piao, C. 2021. "The Effect of Video Game-Based Interventions on Performance and Cognitive Function in Older Adults: Bayesian Network Meta-analysis", *JMIR Serious Games*, vol. 9, no. 4. DOI:10.2196/27058
- Yip, J., Roldan, W., Gonzalez, C., Pina, L.R., Ruiz, M. & Vanegas, P. 2022, "Youth invisible work: the sociocultural and collaborative processes of online search and brokering between adolescents and English-language learning families", *Information and Learning Science*, vol. 123, no. 7, pp. 330-350. DOI:10.1108/ILS-01-2022-0004

Webbplatser

- Folkhälsomyndigheten. 2025. Ny strategi ska minska ensamheten i Sverige. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2025/februari/ny-strategiska-minska-ensamheten-i-sverige/> [Hämtad 2026-01-01]
- Föreningen Läsrorelsen. 2025. "Om ÄLDRE LÄSER – Läs hela livet". <https://www.lasrorelsen.nu/2025/07/om-aldre-laser-las-hela-livet/> [Hämtad 2026-01-02]
- PRO. 2025a. "Vi äldre får en stämpel i pannan". <https://pro.se/nyheter/arkiv/2025-11-20-vi-aldre-far-en-stampel-i-pannan> [Hämtad 2026-01-05]
- PRO. 2025b. Äldre är ingen belastning. <https://pro.se/nyheter/arkiv/2025-12-05-aldre-ar-ingen-belastning> [Hämtad 2026-01-05]
- Rivano Eckerdal, J. & Engström, L. 2025. Social infrastruktur som gör skillnad: Folkbibliotekens transformativa kapacitet i ett åtstramat stadsliv. Lunds universitet. <https://portal.research.lu.se/sv/projects/infrastructuring-the-social-public-libraries-and-their-transforma/> [Hämtad 2025-10-17]
- Socialdepartementet. 2025. WHO lanserar omfattande rapport om ensamhet och social inkludering. <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/06/who-lanserar-omfattanderapport-om-ensamhet-och-social-inkludering/> [Hämtad 2026-01-02]

Statistiska Centralbyrån. 2022. Äldre – inte en homogen grupp. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning-och-levnadsforhallanden/befolkningens-sammansattning-och-utveckling/demografisk-analys/pong/statistiknyhet/efter-60.-en-beskrivning-av-aldre-i-sverige-2020/> [Hämtad 2026-01-03]

Vetenskapsrådet. 2024. God forskningsed. <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2024-10-02-god-forskningsed-2024.html> [Hämtad 2026-01-01]

Otryckt material

I uppsatsförfattarens ägo:

Transkriberingar och inspelningar från intervjuer av Ida, Ylva, Gabriel & Sasha samt Astrid.

Bilagor

1. Sökmatrix

Ditt namn: Louise Tiger						
Jag söker efter studier kring intergenerationell verksamhet på bibliotek samt forskningsläget.						
Datum och databas	Sökord och sökteknik	Avgränsningar	Antal träffar	Lästa abstracts	Lästa artiklar	Valda artiklar
Proquest 26/9	Noft(senior* OR "older adults" OR ageing) AND noft(game* OR "role-play*" OR "table top" OR gaming) AND SUBJECT(librar*) AND social*	2015→ peer reviewed	45	1	1	Campbell, 2023
4/10 Scopus	librar* OR "public sphere" OR game* OR gaming OR "tabletop" OR "TTRPG" AND intergeneration*	Ämne, år, tidskrift	253	5	2	Chua et al, 2013; Cés et al 2025
8/10 Söderscholar	intergeneration* OR "age-integrat*" OR multigeneration* OR "cross-generation*" and "outline of knowledge" OR "knowledge overview" OR "field of research" OR "research field" OR "research topic" OR research	Tidsskrift, peer reviewed, beskrivning	181	3	1	Stewart 2025
7/10 Web of Science	Librar* OR "reading promotion" OR "library program*" AND intergeneration*	Topic	102	2	1	Sobin 2025
Referenslista						
Cès, Pierre, Doyen, Anne-Lise, Duflos, Mathilde, Giraudeau, Caroline. 2025, "Intergenerational Board Games Among Older Adults and School-Aged Children, Through the Lens of Shared Pro-Social Behaviors and Positive Affect", in Scandinavian Journal of Psychology. 66(4), pp. 611–623. https://doi-org.till.biblextern.sh.se/10.1111/sjop.13108						
Chua, P., Jung, Y., Lwin, M. O., Theng, Y. (2013). "Let's play together: Effects of video-game play on intergenerational perceptions among youth and elderly participants", Computers in Human Behavior, 29(6) s. 2303-2311. https://doi.org.till.biblextern.sh.se/10.1016/j.chb.2013.04.037						
Stewart, B. et al. (2025) 'Intergenerational Engagement within Immersive Environments: A Scoping Literature Review', Journal of Intergenerational relationships, pp. 1–24.						
Campbell, F. et al. (2023) "Non-familial intergenerational interventions and their impact on social and mental wellbeing of both younger and older people—A mapping review and evidence and gap map", Campbell systematic review, 19(1), s. 1-22. doi: 10.1002/cl2.1306						
Sobin, A. et al. (2025) 'Intergenerational Learning through Collective Impact "All Under One Roof"', Journal of Museum Education, 50(3), pp. 349–360. doi: 10.1080/10598650.2025.2524264.						

2. Intervjuguide

Bakgrund

Hur länge har du jobbat som bibliotekarie?

Vad har du för arbetsuppgifter idag?

Hur länge har du arbetat på folkbiblioteket i **?

Vilken/a målgrupp/er fokuseras i ditt dagliga arbete?

Arbete mot äldre vuxna

Kan du beskriva hur du avgränsar denna målgrupp?

Vad har du för bild av behoven hos den äldre befolkningen i **?

Hur arbetar biblioteket med att tillmötesgå de behov ni ser? Berätta.

På vilket sätt når ni denna målgrupp? Samarbetar ni med någon för att nå denna målgrupp?

Har det skett förändringar i aktiviteterna gentemot äldre över tid? Kan du berätta om det?

Är bildning ett ändamål som rör denna målgrupp? På vilket sätt?

Ser du det som viktigt att arbeta mot denna målgrupp? Varför?

Arbete med specifika aktiviteter

Kan du berätta lite mer om de särskilda aktiviteter som genomförs gentemot den äldre målgruppen?

Har någon aktivitet för seniorer varit särskilt framgångsrikt? Är det någon aspekt som inte har fungerat vad gäller aktiviteterna?

Kan du beskriva vilka som kommer till dessa aktiviteter, är de välbesökta?

Varför tror du deltagarna kommer till dessa aktiviteter?

Har ni gjort utvärderingar av aktiviteterna bland deltagarna? Vilka resultat har ni kunnat se där?

Har ni gjort utvärderingar av aktiviteterna på biblioteket internt? Vilka resultat har ni kunnat se där?

Hur ser du på framtida utveckling av verksamhet gentemot de äldre? Kan du se särskilda hinder eller möjligheter i denna verksamhet?

Mötesplats

Hur används biblioteket av den äldre målgruppen?

Hur anser du att biblioteket kan jobba för att vara en mötesplats, i fråga om att minska social isolering och ofrivillig ensamhet?

Bör det anordnas fler moment som specifikt syftar att tackla dessa frågor?

Vilka sätt finns det att göra detta på?

Ska biblioteken axla en sådan roll? I vilket utsträckning?

Generationsöverskridande verksamhet

Vilken typ av generationsöverskridande verksamhet har ni? Har ni /haft någon som inkluderar äldre?

Vad ser du för hinder och möjligheter till sådan programverksamhet på ditt bibliotek?

Vad kan det finnas för poäng med att arbeta gentemot en målgrupp i taget?

Hur ser du på bildning i det här sammanhanget? Kan generationsöverskridande verksamhet bidra till bildning på något sätt?

Har ni arbetat med spel, antingen i fråga om litteracitet eller som social interaktion? Vad tror du om spelaktiviteter som en lämplig interaktion mellan generationer?

Är generationsöverskridande arbete på biblioteket prioriterat enligt dig?

Vilka andra instanser i samhället ser du som möjliga samarbetspartners vad gäller generationsöverskridande initiativ?

Hur ser du på den framtida bibliotekarierollen, finns det någon särskild kompetens som du tror kommer vara viktig vid generationsöverskridandet aktivitet?

Är det något mer som du känner att vi inte har tagit upp, som kan vara till relevans för ämnet?

3. Sammanfattningsmatris

Tabell 1: Visar en kolumn där fragment från insamlingsmaterialet fördes över och sedan analyserades.

Namn, plats	
Fråga	
Svaret i korthet	
Belysande citat / exempel	
Egna kommentarer	